

372.959
CHOÀIQ CARNEN
Phân Học Sinh

LỚP MƯỜI
Lớp Một

Hải Rien

MAH PARNAI O

Em Tập Tính Tốt Cho Các Sắc-Tộc

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục Xuất-Bản
1971

PUBLICATIONS COPY
DO NOT REMOVE

BRU 1ST GRADE STUDENT'S
ETHICS TEXT

4. BRU 1ST GRADE STUDENT'S
ETHICS TEXT

372.959

CHOÁIQ CARNÊN
Phân Học Sinh (Tiếng Brũ)
Tỉnh: Quảng Trị, Thừa Thiên

HÁI RIEN MAH PARNAI O

Em Tập Tính Tốt Cho Các Sắc-Tộc

First grade student's Ethics text

Primer

MFN 9439

LỚP MƯỜI
Lớp Một

Trung-Tâm Học-Liệu
Bộ Giáo-Dục Xuất-Bản
Lần thứ nhất, 1971: 5,000 cuốn

Primer

Ấn-hành trong khuôn-khổ chương-trình
hợp-tác giữa

Bộ Giáo-Dục
Bộ Phát-Triển Sắc-Tộc
Viện Chuyên-Khảo Ngữ-Học
Cơ-Quan Phát-Triển Quốc-Tế Hoa-Kỳ
tại Việt-Nam

Primer

LỜI TỰA

Cuốn sách này đã soạn dựa theo cách trình-bày và nội-dung của cuốn Đức Dục bằng tiếng Việt do Bộ Giáo-Dục xuất-bản.

Một vài sửa đổi nhỏ đã được thực-hiện trong các bài học để những tài-liệu được thích-hợp với văn-hóa của các sắc dân thiểu số.

Khi soạn cuốn sách này chúng tôi giả định rằng các học sinh đã biết đọc và viết tiếng mẹ đẻ.

Mặc dầu học sinh không bị bắt buộc phải đọc tiếng Việt trong cuốn Đức-dục lớp một, chúng tôi đã viết các bài học bằng hai thứ tiếng, để giáo viên có thể đọc các bài tiếng Việt cho học sinh nghe. Bằng cách này, học sinh sẽ được thực hành thêm về chữ Việt đang học trong lớp nói Việt ngữ.

VÀI LỜI NÓI ĐẦU

Những sách giáo khoa song ngữ ở bậc tiểu học được soạn thảo trong chương trình của Bộ Giáo-Dục dành riêng cho các trường Sắc tộc.

Mục đích của những sách này là để bỏ túc việc dạy tiếng sắc tộc ở lớp Võ Long, đồng thời để chuyển sang việc học quốc ngữ tại các lớp trên ở bậc tiểu học. Những sách này còn giúp ích cho học sinh học hỏi một cách hiệu quả hơn.

Đề tài trong sách được dịch theo đề tài trong chương trình tiếng Việt, nhưng những hình vẽ đã được vẽ lại và những bài giảng cũng được thay đổi để phù-hợp với phong tục tập quán của đồng bào Sắc tộc.

Ở lớp Một (lớp Năm cũ) học sinh sẽ đọc bài bảng tiếng mẹ đẻ rồi giáo viên sẽ đọc bảng tiếng Việt cho chúng nghe. Ở lớp Hai, học sinh sẽ bắt đầu tập đọc bảng tiếng Việt rồi dần dần chúng có thể đọc những bài ấy một mình.

Trương Văn Đức

Giám-Đốc Nha Tiểu-Học
và GDCĐ

Saigon - 1971

Primer

A T Ồ N G R A M Ứ H R I E N

RANÁQ I

Hái Rien Mách Parnai O

	Khlểc
1. Hông cốp Lac	18
2. Chut canễng bữm	20
3. Culiãq moat bữm	22
4. Sarah plở bữm	24
5. Saráu cón au cốp sốp yểp bữm	26
6. Ramoat dỏq atúq, ayỗ, chĩa, cốp cón au	28
7. Ramoat tâm pỏ yỏn carsiat o	30
8. Bai rien loah	32
9. Pỉeiq hái atỗng chỏi ngcỏh	34
10. Lủq samoât	36
11. Pai samoât	38
12. Khân táq bráh briel, ki bữn bán sũan	40
13. Tâm pỏ choâiq hái ramoat yỏn o	42
14. Bai rien loah	44

RANÁQ II

Ranáq Hái Táq Chuai Nheq Dỏng Sũ Hái

15. Mpoaq táq ranáq	48
16. Mpiq táq ranáq	50
17. Rabán con acái	52
18. Lac a-ỉ	54

	Khlẽc
19. Atõng con rien	56
20. Mpoaq atúc đồng cốp máh toong	58
21. Bai rien loah	60
22. Táq bũi pahõm achuaih ayoaq	62
23. Trĩh parnai mpiq mpoaq	64
24. Yám cốp mpiq mpoaq	66
25. Cốp yám noap chók ai ãi	68
26. Chuai mpiq mpoaq	70
27. Chuai mpoaq rooh aluang aloai	72
28. Nhẽng chuai a-ẽm cacót	74
29. Bai rien loah	76

RANÁQ III

Ranáq Háí Táq Tâng Dõng Rien

30. Thâi atõng nheq mút pahõm án	80
31. Ayooq carnẽn rien	82
32. Yám noap cốp trĩh parláih parnai thâi	84
33. Ayooq thâi	86
34. Ayooq yóu	88
35. Chõĩ ham crong lờiq tẽ yóu	90
36. Lờiq parnơi chõĩ ralõih	92
37. Lờiq matoat o	94
38. Bai rien loah	96
39. Chau cõ	98
40. Hõĩ patoi rana	100
41. Khãn táh choãiq, chók tâng nhang	102
42. Cuchóh yáng tiah	104
43. Háí pasếq kêq ban	106

	Khlẽc
45. Bai rien loah	110
46. Kĩaq pasếq tâm pơ cốp crong cróu tâng đồng rien	112
47. Táq yõn đõq chũong bráh níc	114
48. Põq cucrếq cốp põq cuclũm, põq tâng đồng cucrếq ki	116
49. Táq bráh níc đồng põq cucrếq	118
50. Tõ tẽq talõh viang	120
51. Chõĩ kẹh piar cốp chõĩ pĩh abẽng aluang	122
52. Bai rien loah	124

RANÁQ IV

Põq Tâng Rana

53. Põq coah atoam	128
54. Tõ tẽq paryẽ cheq rana	130
55. Põq tâng kẽng rana put	132
56. Chõĩ ra-ac cũai tõiq bap	134
57. Tõh roac tâng rana nhợp lúq	136
58. Bai rien loah	138
59. Hõĩ põq sễ pái ayũng	140
60. Põq sễ tõ tẽq tayúng õt tâng candõng đóq chõn sễng	142
61. Põq sễ tõ tẽq aloõh atĩ yáng tiah	144
62. Sễ tangút tháng, ki chõn cốp sễng	146
63. Chõĩ põq tâng bát nau chók yõn nẽuq	148
64. Bai rien loah	150

Primer

M Ụ C - L Ụ C

CHƯƠNG I
Em Tập Tính Tốt

	Trang
1. Hồng và Lạc	18
2. Đánh răng lấy	20
3. Rửa mặt lấy	22
4. Chải đầu lấy	24
5. Thay quần áo và mang dép lấy	26
6. Xếp đặt mũn, mền, chiếu và quần áo	28
7. Xếp sách vở gọn-gàng	30
8. Bài ôn	32
9. Nói-năng mạnh-dạn	34
10. Thật thà	36
11. Nói thật	38
12. Có sạch-sẽ mới khỏe mạnh	40
13. Sách vở xếp đúng chỗ	42
14. Bài ôn	44

Chương II
Bổn-phận Em Trong Gia-đình

15. Ba làm việc	48
16. Má làm việc	50
17. Trông-nom con cái	52
18. Lạc đầu	54
19. Dạy con	56

	Trang
20. Ba sữa-sang nhà cửa	58
21. Bài ôn	60
22. Làm vui lòng ông bà	62
23. Vâng lời cha mẹ	64
24. Lễ-phép với cha mẹ	66
25. Nói-năng lễ-phép với anh chị	68
26. Giúp đỡ cha mẹ	70
27. Giúp cha tưới cây	72
28. Coi-sóc em nhỏ	74
29. Bài ôn	76

Chương III
Bốn-phận Em Ở Học-đường

30. Dạy-dỗ	80
31. Thương yêu học trò	82
32. Kính-trọng và vâng lời thầy	84
33. Yêu mến thầy	86
34. Thương-yêu nhau	88
35. Nhường đồ chơi cho bạn	90
36. Chơi chung hòa-thuận	92
37. Chơi thắng-thần	94
38. Bài ôn	96
39. Chào cờ	98
40. Lúc sắp hàng	100
41. Bỏ giấy vào giỏ	102
42. Ra ngoài nhỏ	104
43. Giữ-gìn bàn ghế	106
44. Giữ tường sạch	108

	Trang
45. Bài ôn	110
46. Giữ-gìn sách vở và học-cụ nhà trường.	112
47. Giữ giếng nước sạch	114
48. Đi tiêu, đi tiểu có nơi	116
49. Giữ nhà tiêu sạch	118
50. Không phá hàng rào	120
51. Không hái hoa, bẻ cây	122
52. Bài ôn	124

Chương IV
Ngoài Đường

53. Đi bên phải	128
54. Không Nô-giôn ngoài đường	130
55. Băng qua đường	132
56. Không chế riều người tàn-tật	134
57. Đổ rác ra đường bẩn lấm	136
58. Bài ôn	138
59. Khi đi xe lam	140
60. Đi xe không đứng ở bậc lên xuống	142
61. Đi xe không thò tay ra ngoài	144
62. Xe ngừng hẳn, hãy lên xuống	146
63. Không đi trên bồn cỏ	148
64. Bài ôn	150

RANÁQ I

HÁI RIEN MÁH PARNAI O

Chương I

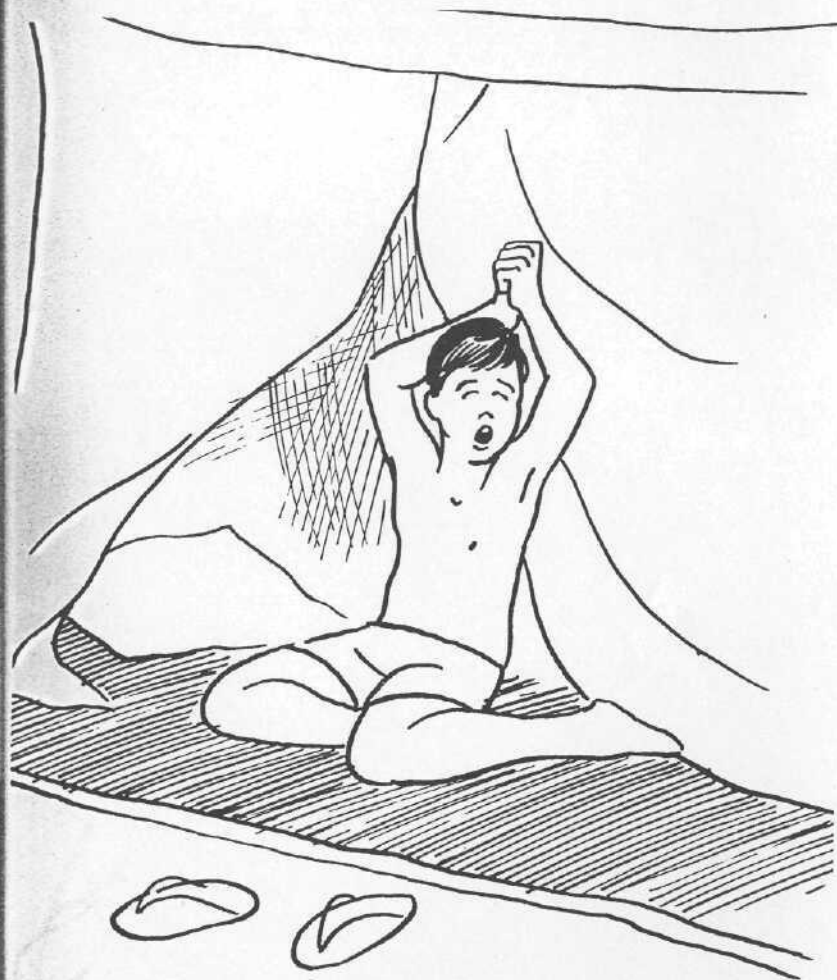
Em Tập Tính Tốt

1. HỒNG CỘP LẠC
Hồng Và Lạc

Hồng

Hồng

Lạc

Lạc

2. CHỤT CANẺNG BỮM

Đánh Răng Lấy

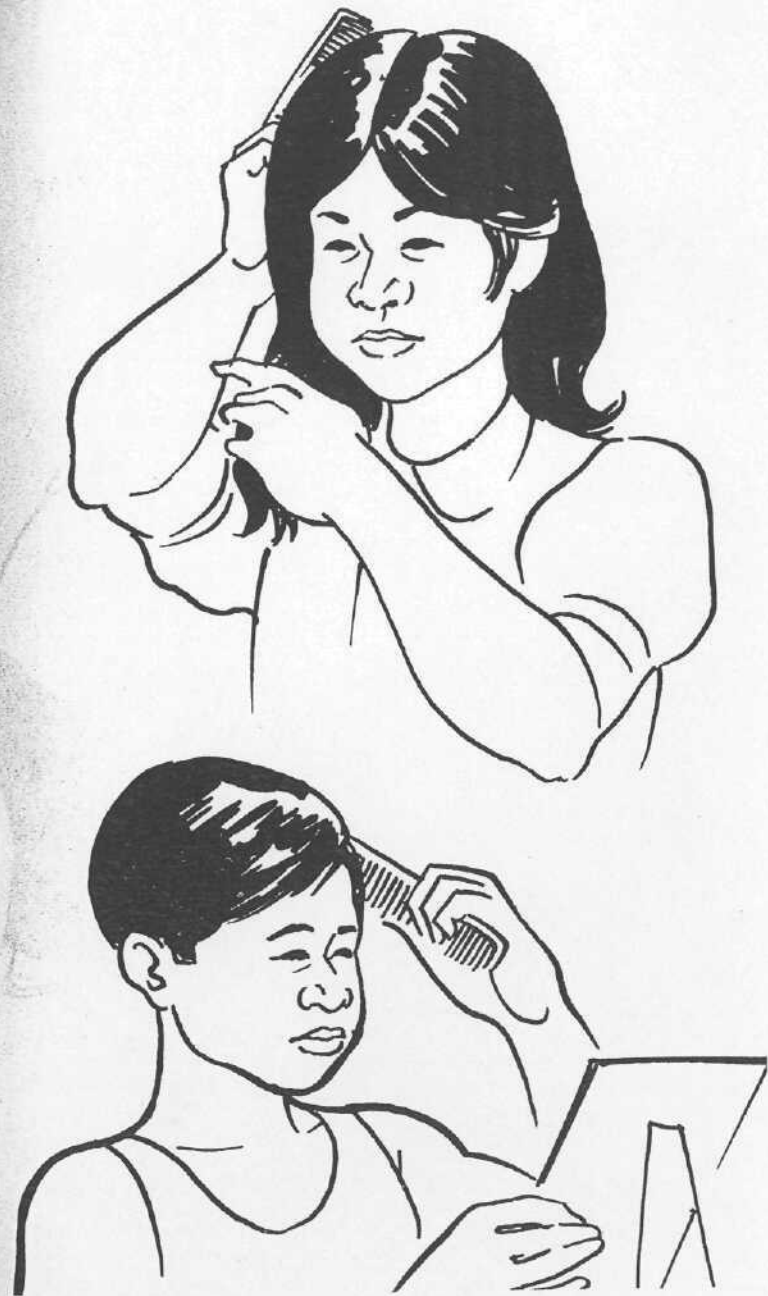

3.CULIĂQ MOAT BŨM

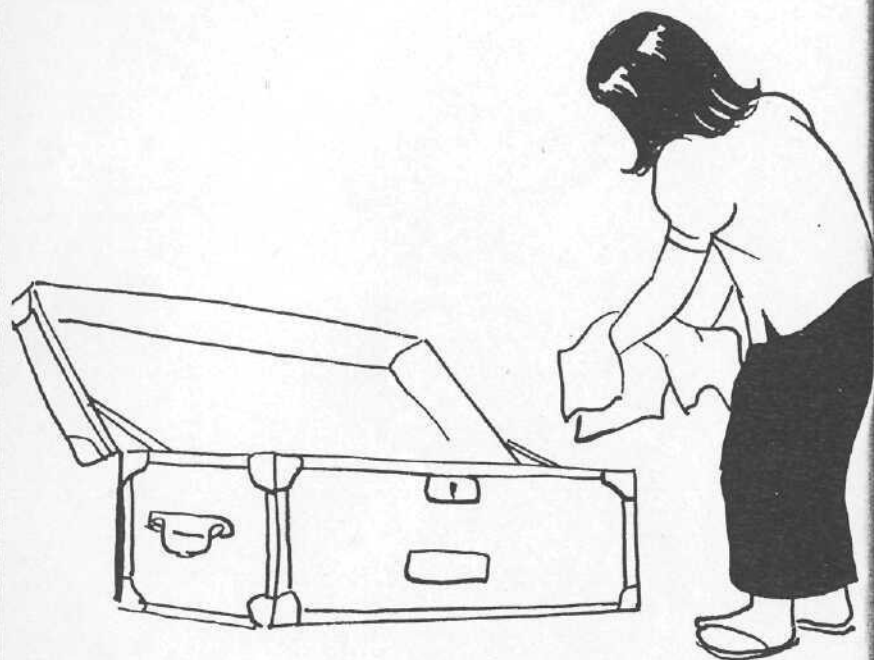
Rửa Mặt Láy

4. SARÁH PLŌ BŨM
Chải Đầu Láy

5. SARÁU CÓN AU CÓP SỚP YẾP BỮM

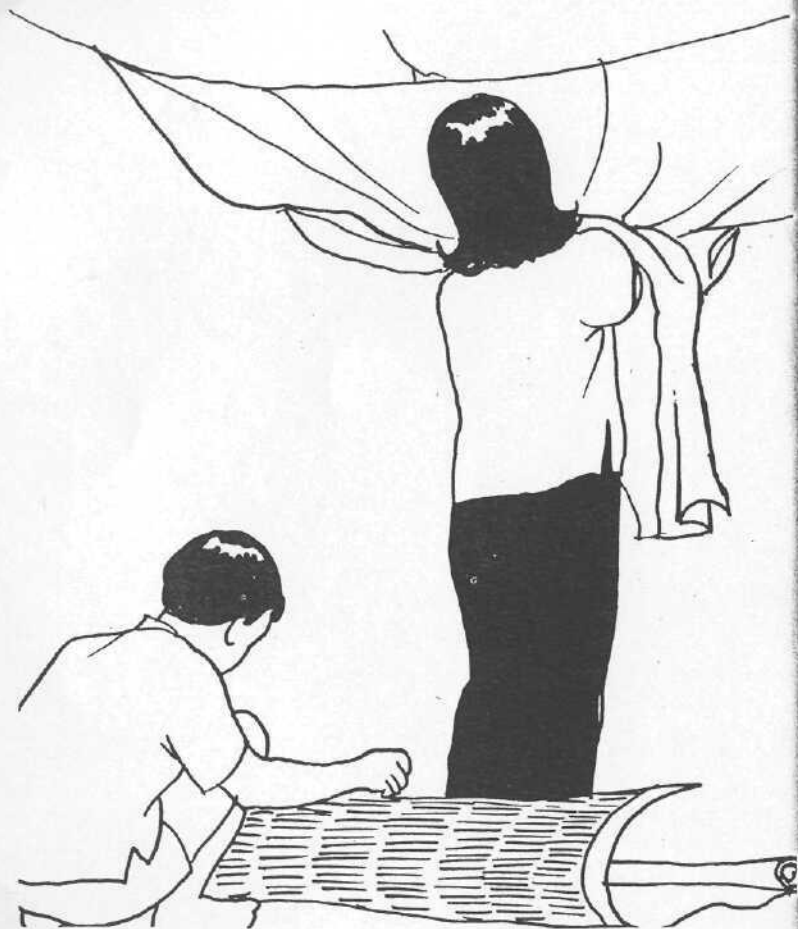
Thay Quần Áo Và Mang Dép Lấy

6. RAMOAT DỜQ ATÚQ, AYŌ, CHĪAU,

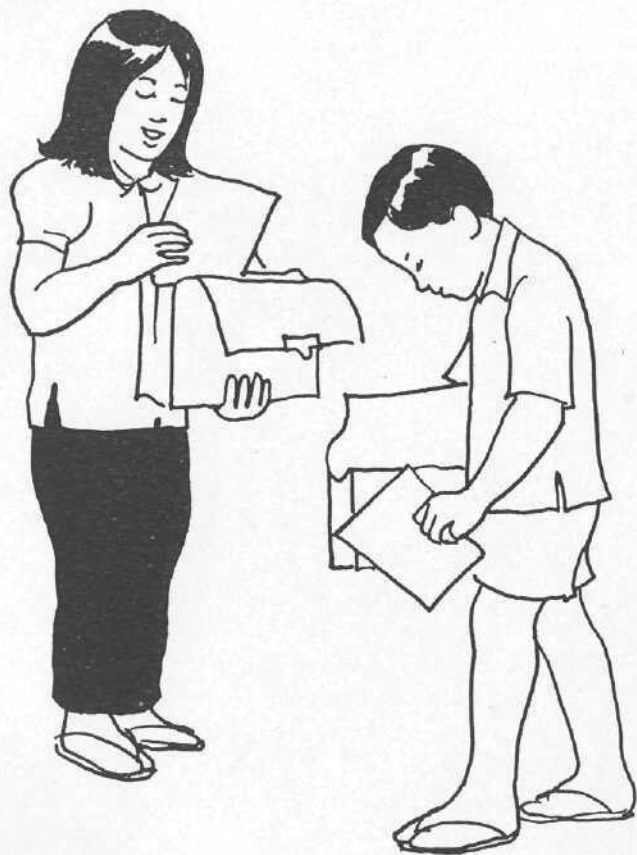
CỚP CÓN AU

Xếp Đặt Mùng, Mền, Chiếu Và Quần Áo

7. RAMOAT TÂM PƠ YỖN CARSIAT O

Xếp Sách vở Gọn-gàng

8. BAI RIEN LOAH

Miar táq bũm

Sanua hái khoiq cõt toâr chđ.
Ntrầu hái phái táq bũm lien lien.
Chut canng, siet plõ, saráu au,
Atĩ hái táq bũm carsiat o.

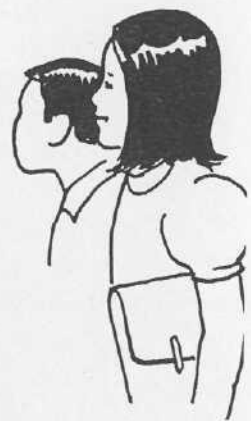
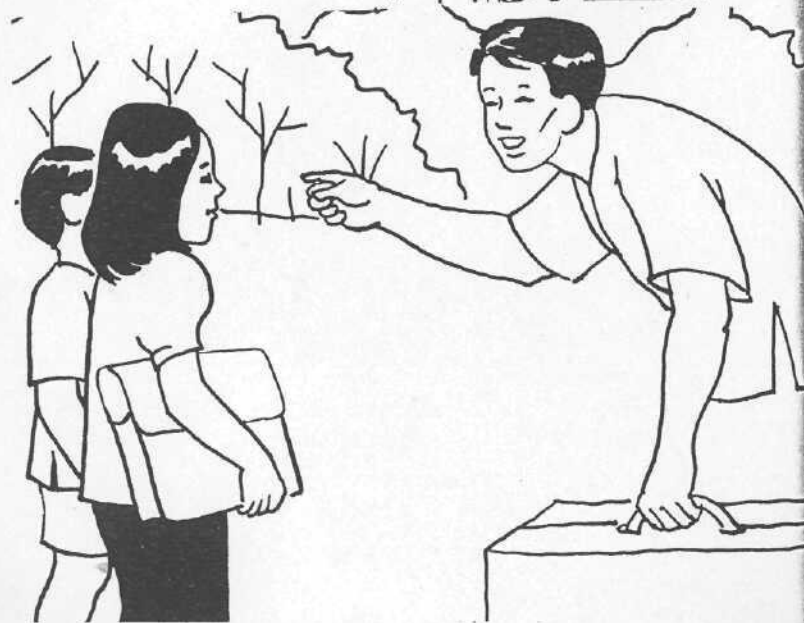
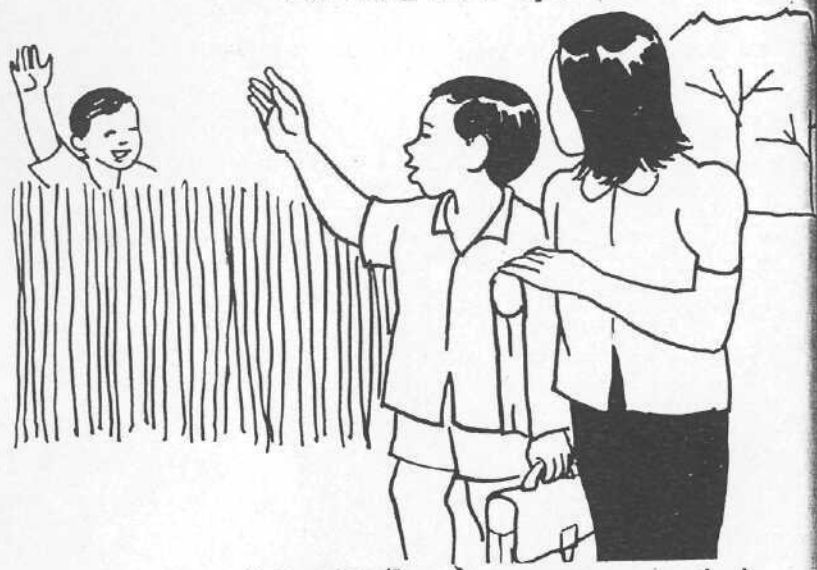
Bài Ôn
Tự làm lấy

Chúng mình giờ đã khôn lớn,
Không muốn luôn luôn phiền ai.
Đánh răng, chải đầu, thay áo,
Tay ta làm lấy gọn gàng.

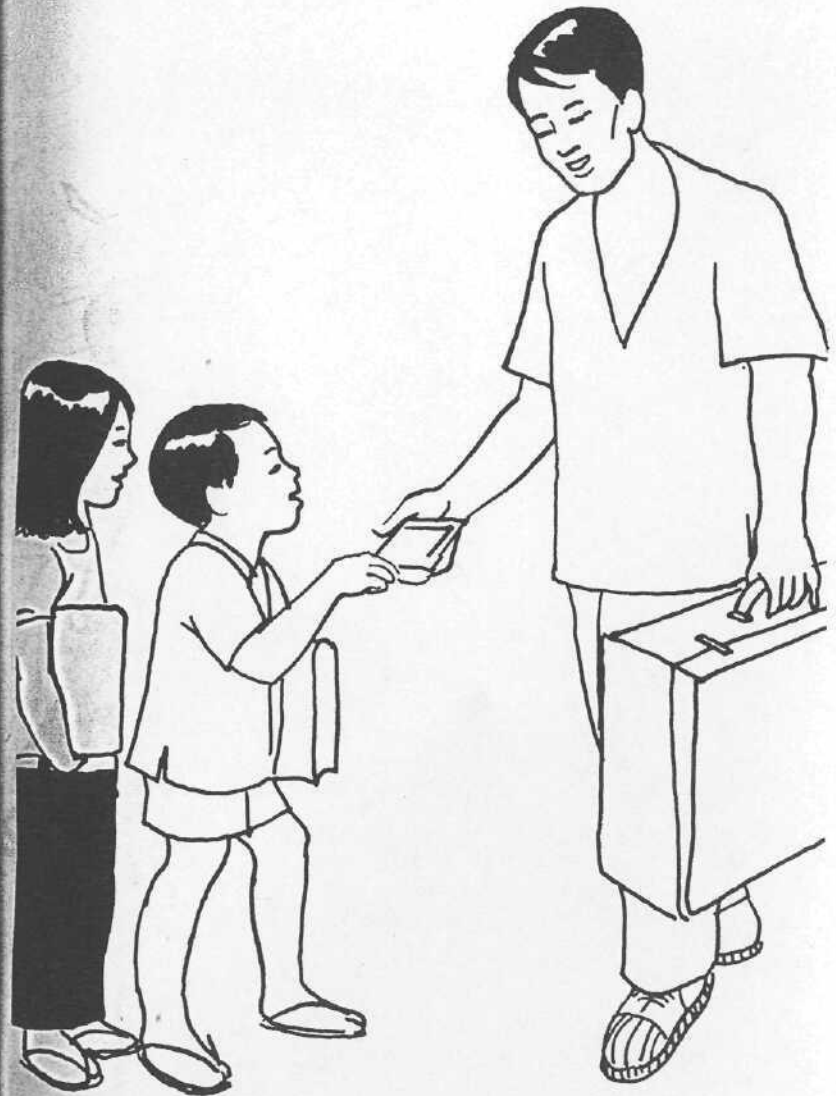
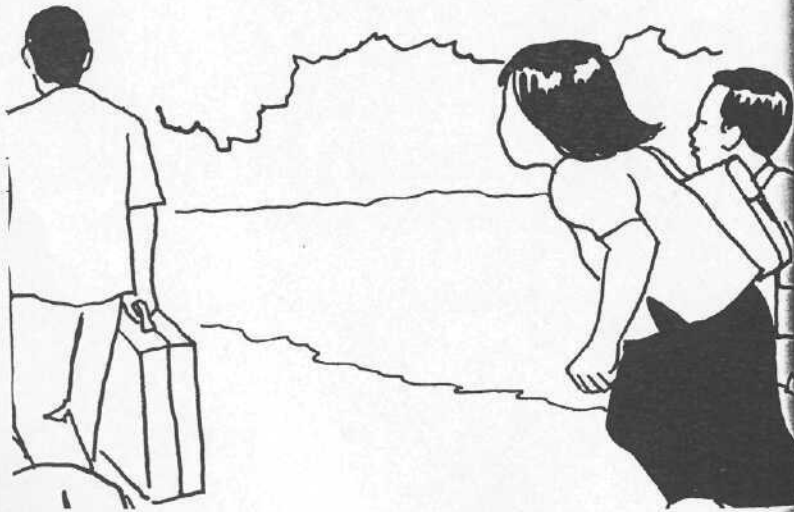
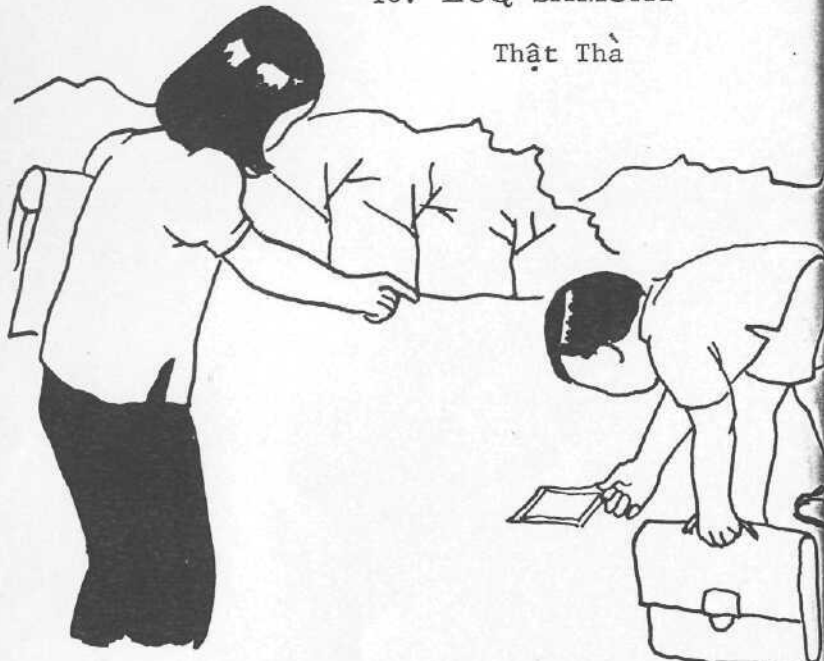
9. PĪEQ HÁI ATŌNG CHŌI NGCŌH

Nói-năng Mạnh-dạn

10. LỪQ SAMOẬT

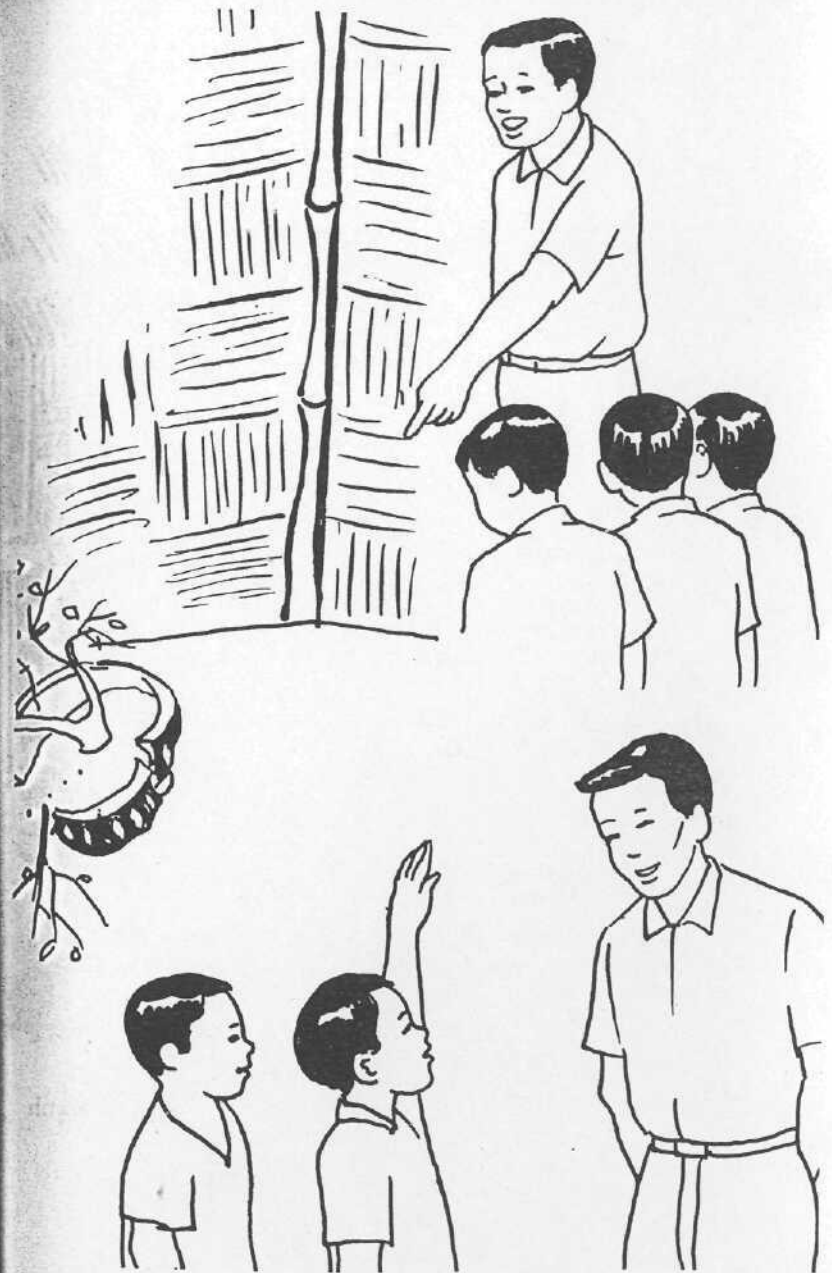
Thật Thà

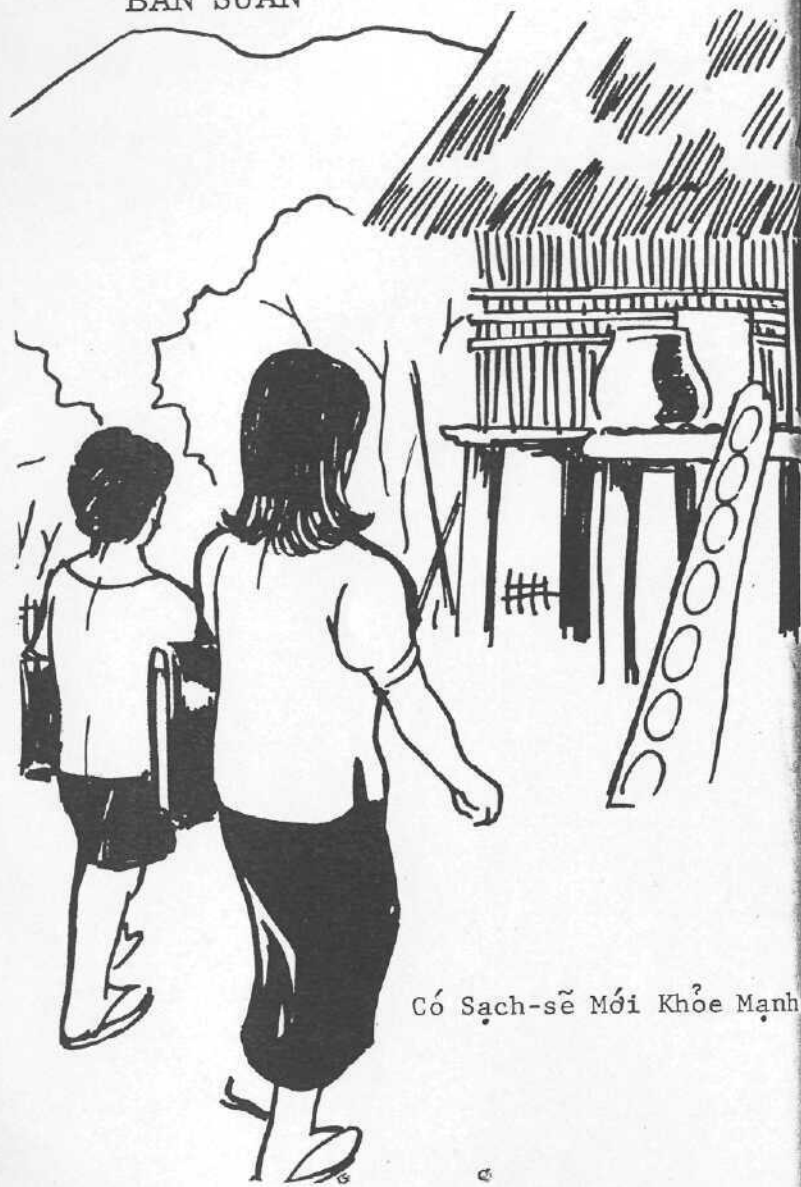
II. PAI SAMOÁT

Nói Thật

12. KHÂN TÁQ BRÁH BRIEL, KI BŨN
BÁN SŨAN

Có Sạch-sẽ Mới Khỏe Mạnh

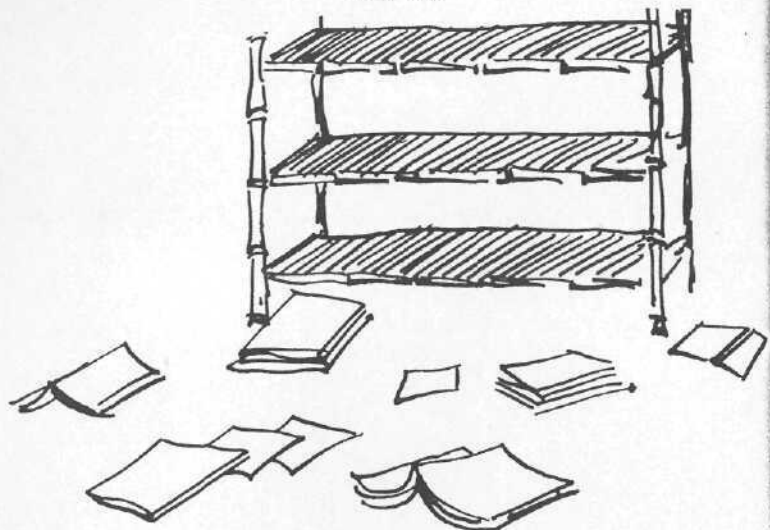
13. TÂM PƠ CHOÂIQ HÁI RAMOAT YỔN O

Sách vở Xếp Đúng Chỗ

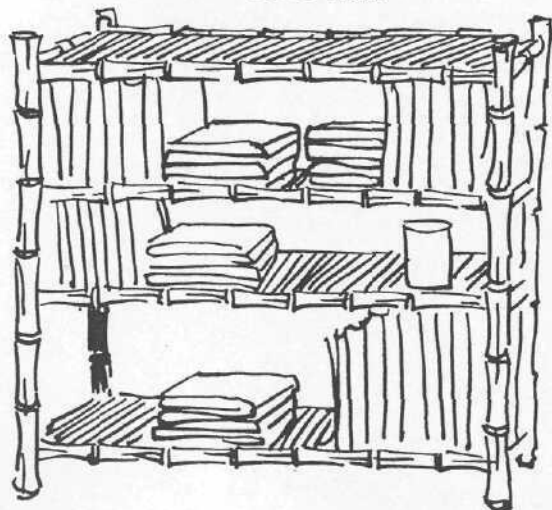
14. BAI RIEN LOAH

Bài Ôn

Mới yoc lủ mul aléq?

Em thích cảnh nào?

Mới yoc ể tũoiq nau?

Em bắt-chước ai?

RANÁQ II

Chương II

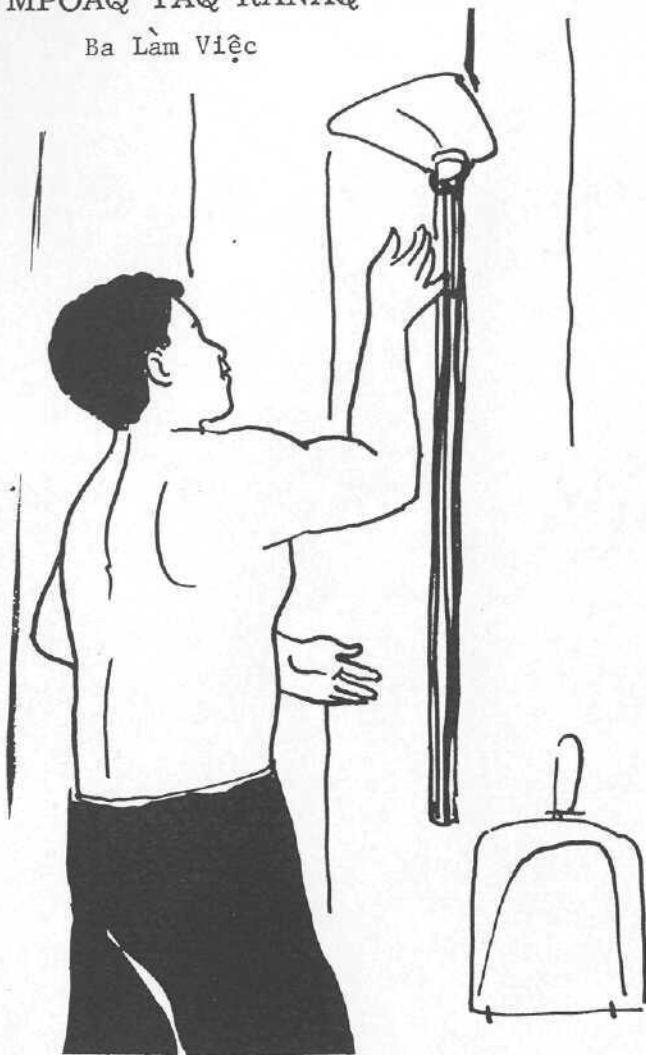
RANÁQ HÁI TÁQ CHUAI NHEQ
DỔNG SỮ HÁI

Bổn-phận Em Trong Gia-đình

15. MPOAQ TÁQ RANÁQ

Ba Làm Việc

Mpoaq p̃q táq.

Ba làm việc.

Mpoaq saccoh cut̃q.

Ba đang cuốc đất.

16. MPIQ TÁQ RANÁQ

Má Làm Việc

Mpiq pooh côn au.

Má giặt quần áo.

Mpiq táq cha.

Má sảy gạo.

Mpiq tamoal au.

Má vá áo.

17. RABÁN CON ACÁI

Trông-nom Con Cái

Mpiq apđi yǎn Viet đđq.

Má tǎm cho Viet.

Mpiq aliđ atúq yǎn
Viet bđq.

Má thả mùng cho Viet ngủ.

Au Lạc raháq.
Mpiq tamoal loah.

Áo Lạc rách.
Má khâu lại.

18. LẠC A-Ĩ

Lạc Đâu

Lạc a-ĩ.

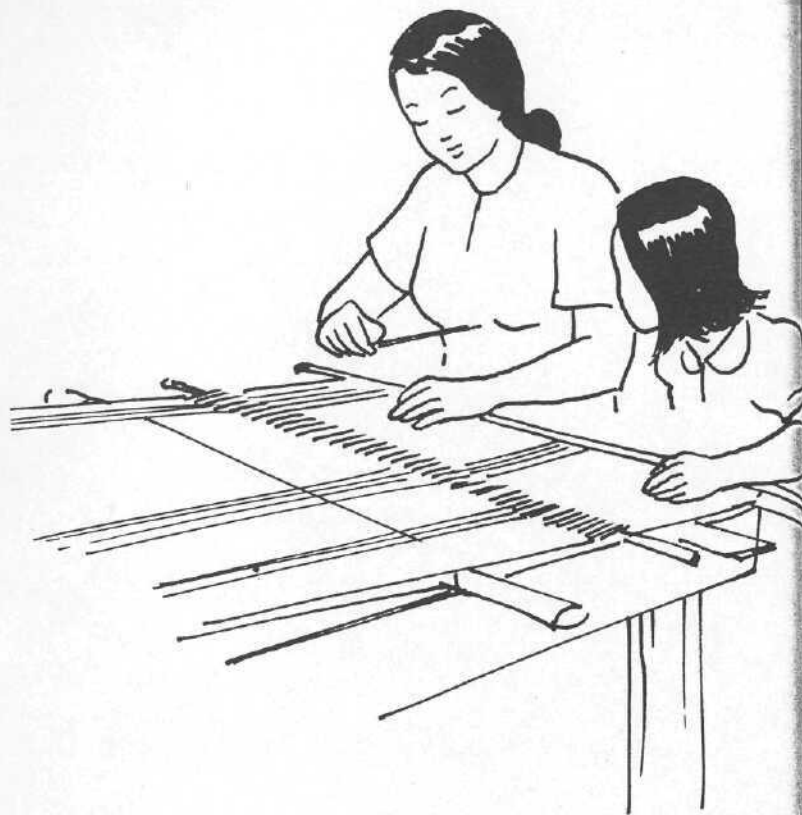
Lạc đầu.

Mpiq yõn Lạc nguaiq rahâu.

Má cho Lạc uống thuốc.

19. ATỔNG CON RIEN
Dạy Con

Mpiq atõng Hồng tan aroâiq.

Má dạy Hồng dệt vải.

Mpoaq atõng Lạc.

Ba dạy Lạc học.

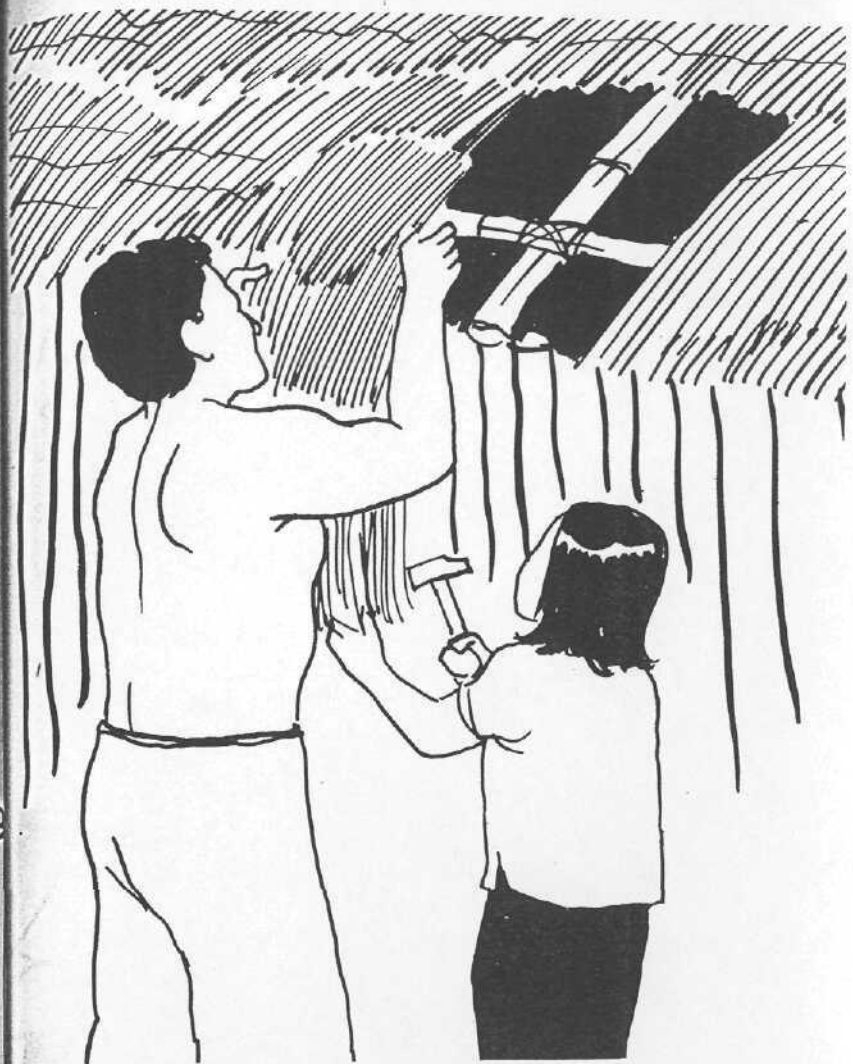
20. MPOAQ ATÚC DỔNG CỚP MÁH TOONG

Ba Sủa-sang Nhà Cửa

Mpoaq atúc toong rúng.

Ba sủa cánh cửa hư.

Mpoaq atúc sarpo dổng.

Ba sủa mái nhà.

21. BAI RIEN
LOAH
Bàì Òn

Mpiq táq ntróu?

Má làm gì?

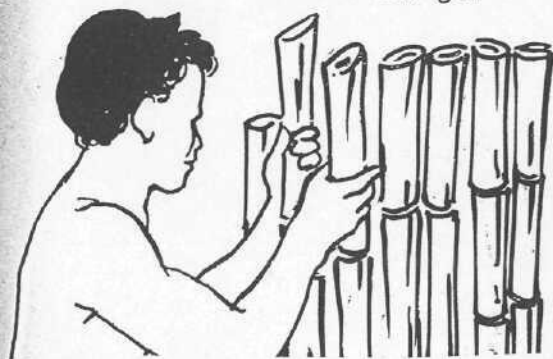
Mpiq táq ntróu?

Má làm gì?

Mpoaq táq ntróu?

Ba làm gì?

Mpiq táq ntróu?

Má làm gì?

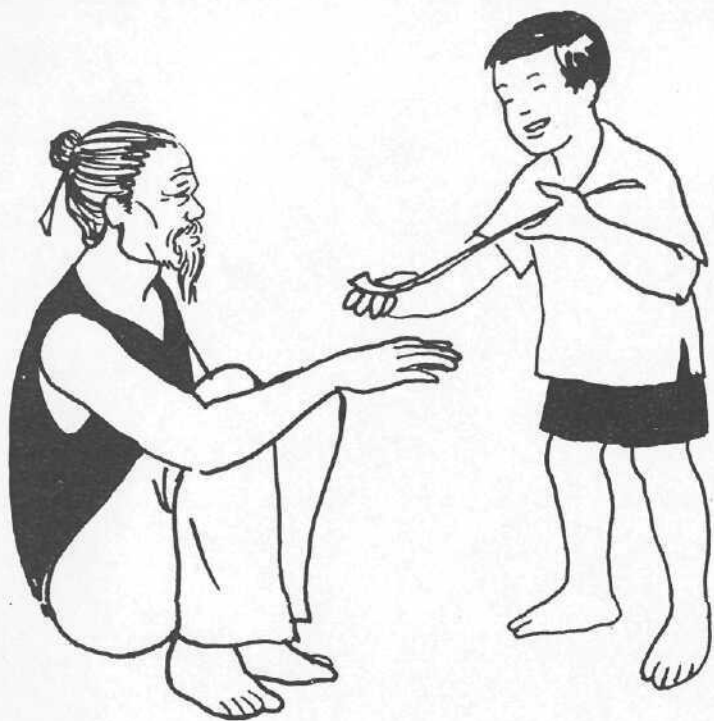

Mpiq táq ntróu?

Má làm gì?

22. TÁQ BŨI PAHŌM ACHUAIH AYOAG

Làm Vui Lòng Ông Bà

Lac avdi dieuq yǒn achuaih.

Lạc đưa ống điếu cho ông.

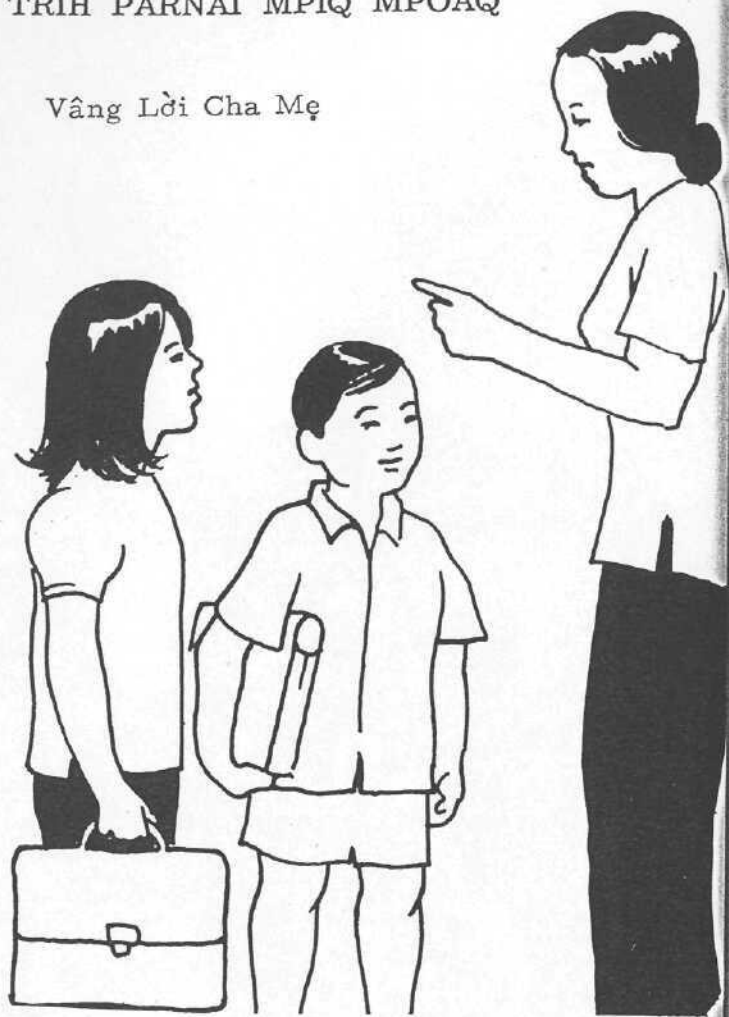

Hǒng avdi alui dđq yǒn ayoaq nguaiq.

Hồng đưa bầu nước uống cho bà.

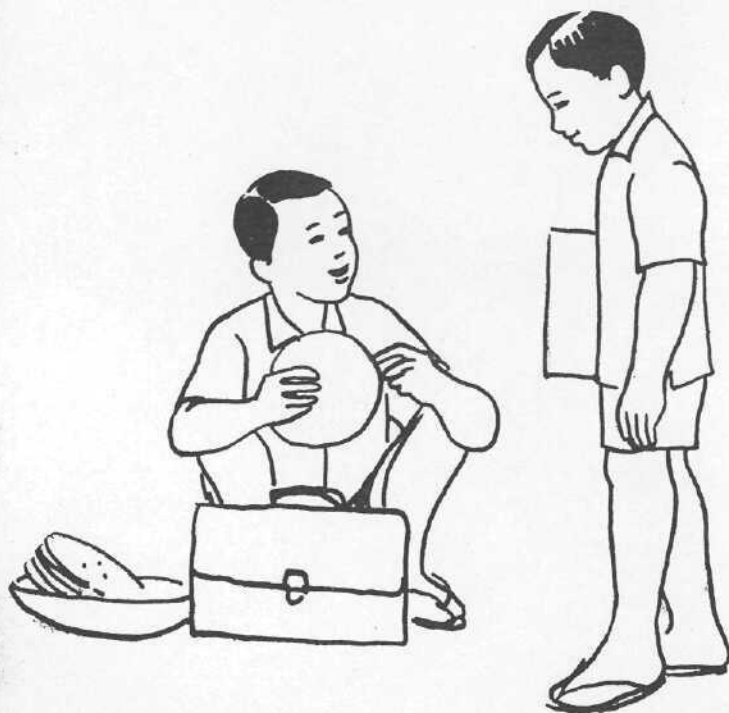
23. TRĨH PARNAI MPIQ MPOAQ

Vâng Lời Cha Mẹ

"Máh con chồi cha bẽng nau
chép pẽr rana."

"Các con đừng ăn bánh bán dọc đường."

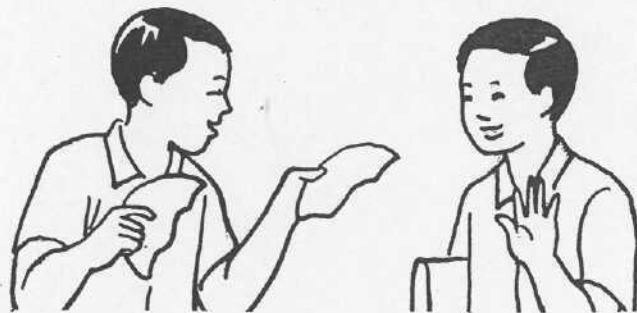

"Bẽng nài ẽm lủq!"

"Bánh này ngon lắm!"

"Chơ sa-õn, cứ tở bũn cha."

"Cám ơn, tôi không ăn."

24. YÁM CỚP MPIQ MPOAQ

Lễ-phép Với Cha Mẹ

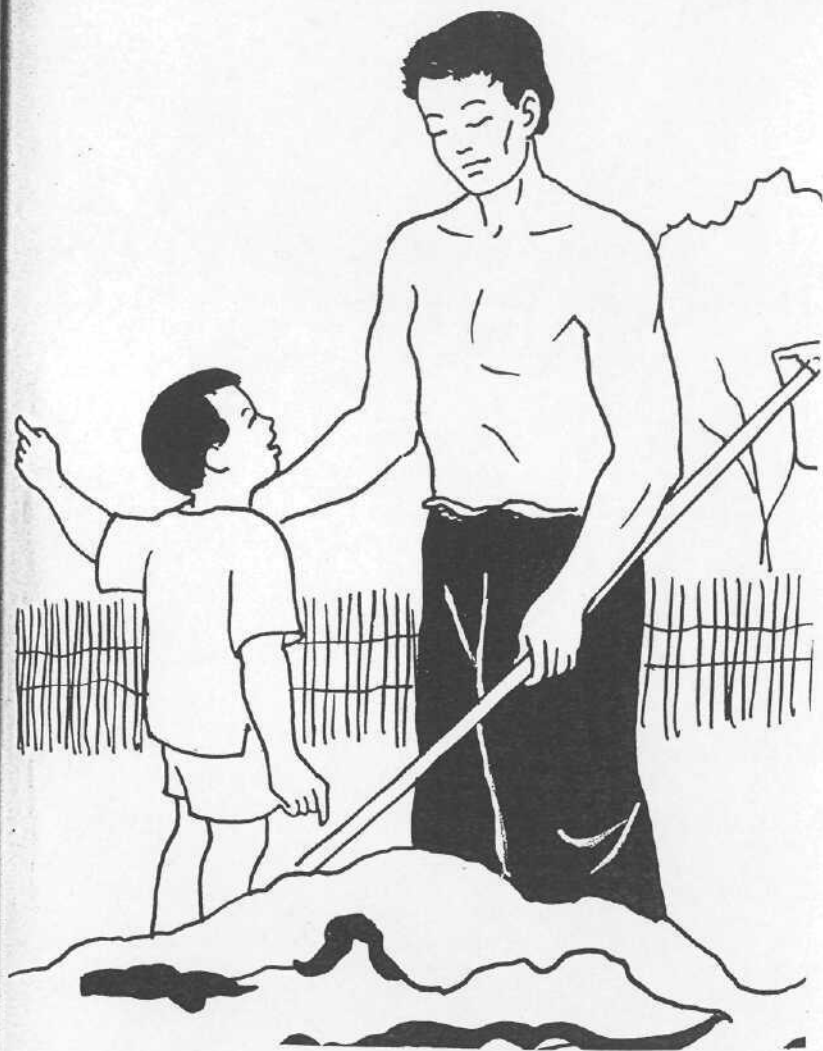
Đồng Lạc bũn tamoi.

Nhà Lạc có khách.

"Con pớq atđng mpoaq chu.
Tamoi toaq."

"Con mời ba về tiếp khách."

"Mpoaq đi, bũn tamoi đổng hái!"

"Thưa ba, có khách ạ!"

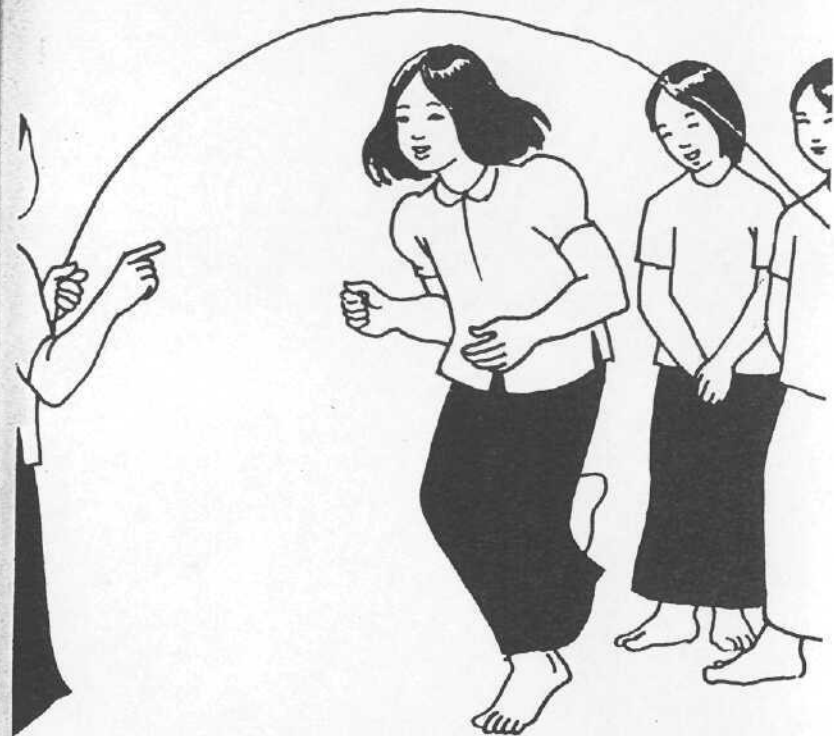
25. CÓC YÁM NOÁP CHÓC AI ỒI

Nói-năng Lễ-phép Với Anh Chị

"Pởc coâiq Hông yỗn chu pở đổng!"

"Đi gọi Hông về cho má!"

"Ồi, đi! Mpiq ỏn cúq pởc coâiq mới.
Ồi chu toáp nớ!"

"Chị đi! Má kêu.
Chị về liền nhé!"

26. CHUAI MPIQ MPOAQ

Giúp Đỡ Cha Mẹ

Hồng cớp Lạc chuai mpiq mpoaq.
Hồng và Lạc giúp đỡ ba má.

27. CHUAI MPOAQ ROOH ALUANG ALOAI

Giúp Cha Tưới Cây

Hồng cúp Lạc rooh aluang aloai
cúp mpoaq parndi.

Hồng và Lạc cùng tưới cây với cha.

28. NHÊNG CHUAI A-ỄM CACỐT

Coi-sóc Em Nhỏ

Hông ariau atĩ yỗn a-ễm.

Hông rửa tay cho em.

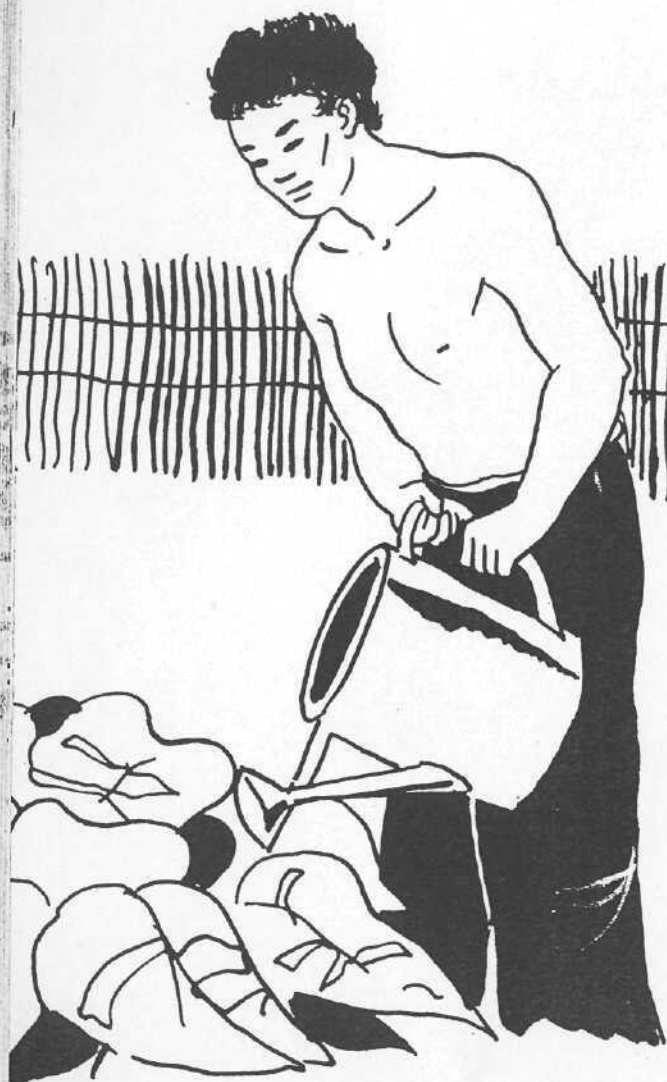

Lac asiem yỗn a-ễm án cha.

Lạc cho em ăn.

29. BAI RIEN LOAH

Bài Ôn

A-ẽm carnẽn nãi tẽk khẽn ản tũ?

Vi nốq?

Em bé này có đáng khen không?

Tại sao?

Primer

RANÁQ III

Chương III

RANÁQ HÁI TÁQ TÂNG DÓNG RIEN

Bổn-phận Em Ở Học-đường

a in ab ân an
b bo bô bok

30. THÂI ATỔNG NHEQ
MỨT PAHỒM ẮN

Thầy Hết Lòng Dạy.

Thâi atổng rien doc.
Thầy dạy tập đọc.

Thâi atổng nsũar.

Thầy kể
chuyện.

Thâi atổng Lạc chĩc.

Thầy dạy Lạc viết.

Ổt ndổng, thâi táq vưoc toâq muoi mpút.
Ở nhà, thầy làm việc đến khuya.

31. AYOOQ CARNĒN RIEN
Thương Yêu Học Trò

Nam óq pơ.

Thâi yỗn án bửn muoi pơ.

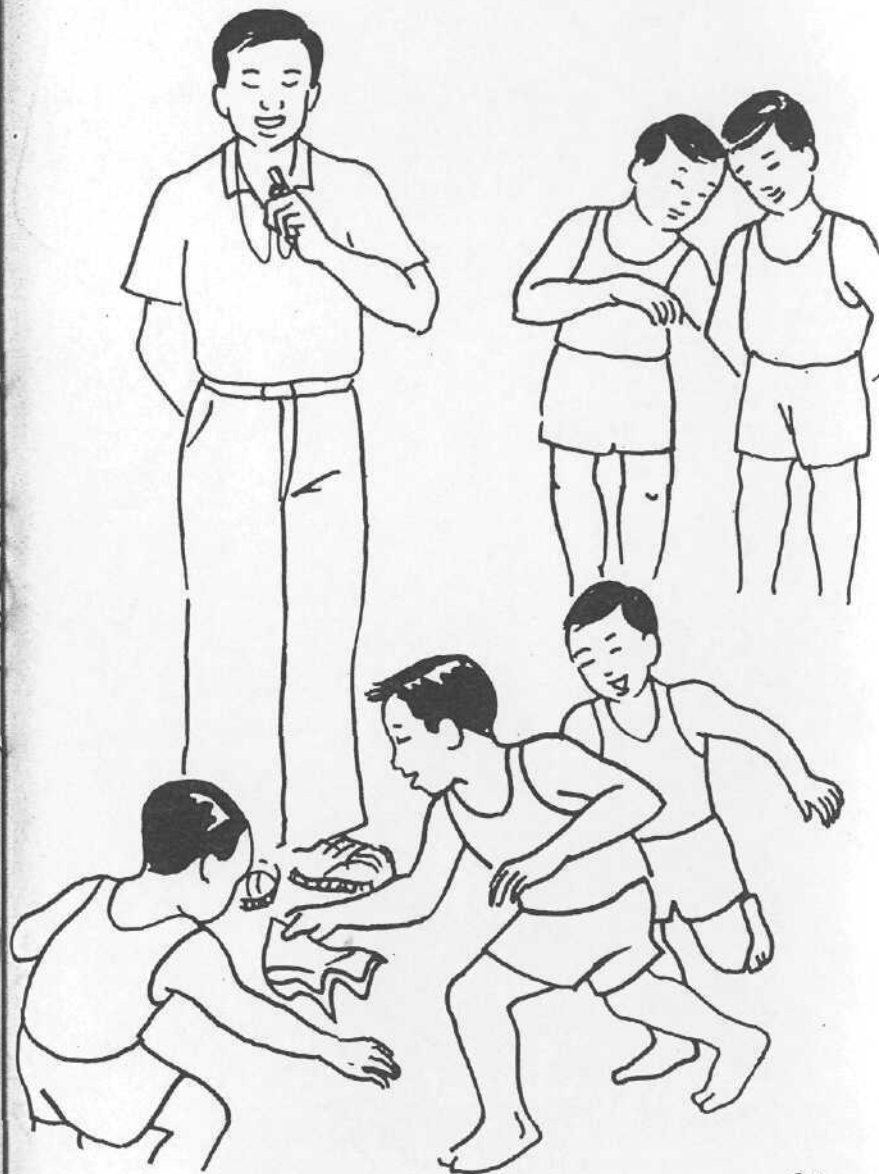
Nam pai:

"Cứq sa-ỗn thâi."

Nam không có vở. Thầy cho em một cuốn.

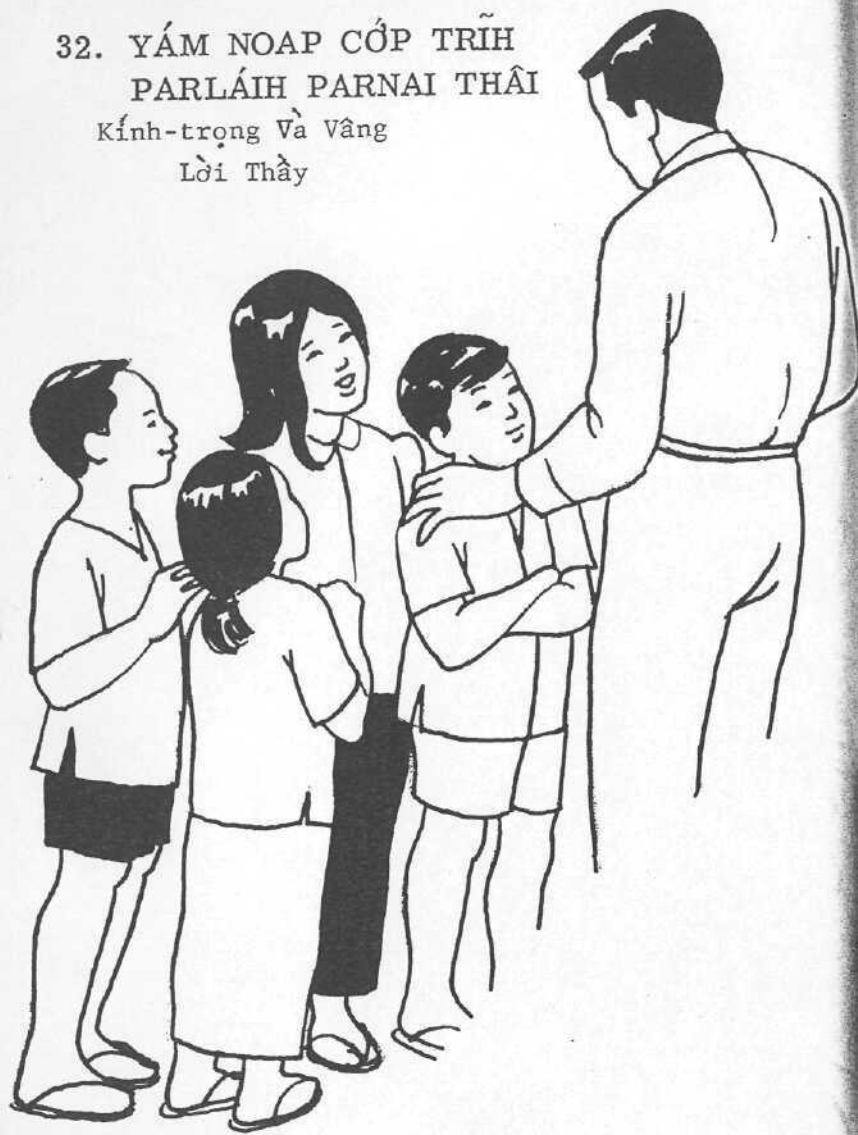
Nam nói: "Em cám ơn thầy."

Thâi dũng tỗp a-ễm rien lờiq.
Thầy hướng dẫn học sinh chơi.

32. YÁM NOAP CỚP TRĨH
PARLÁIH PARNAI THÁI

Kính-trọng Và Vâng
Lời Thầy

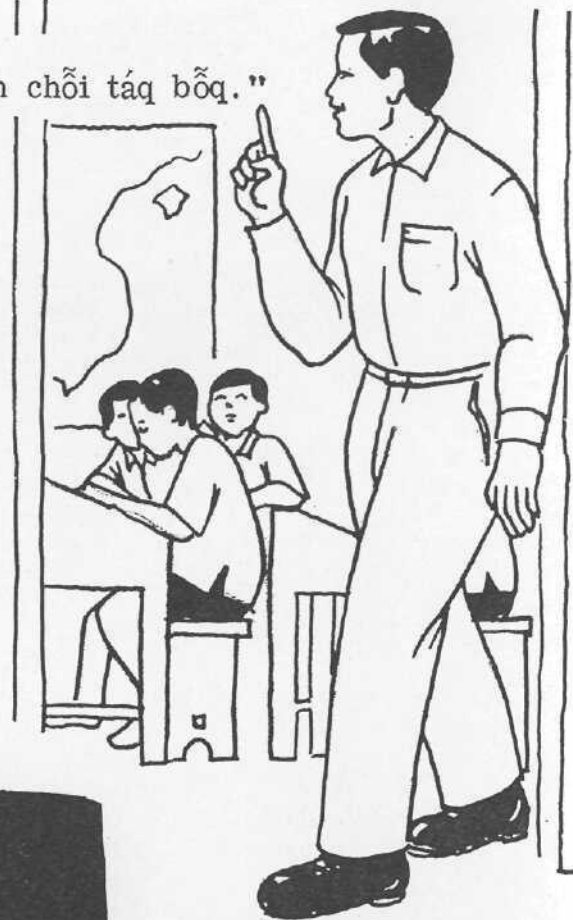

Hồng cớp Lạc cớp nheq yớu canốh cubán thấi.

Hồng, Lạc và các bạn chào thầy.

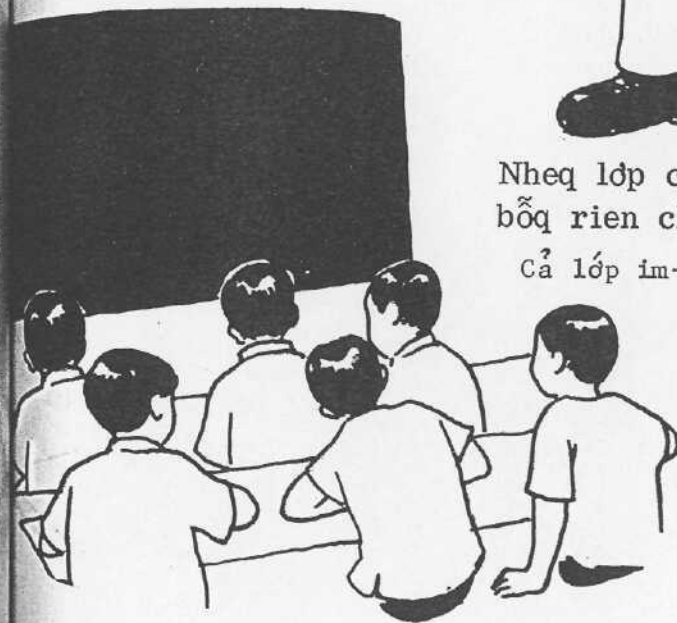
"Mah a-ễm rien chới táq bỗq."

"Các em hãy
giữ im-lặng."

Nheq lớp chới táq
bỗq rien chớc sâng.

Cả lớp im-lặng làm
bài.

33. AYOQ THÂI

Yêu Mến Thầy

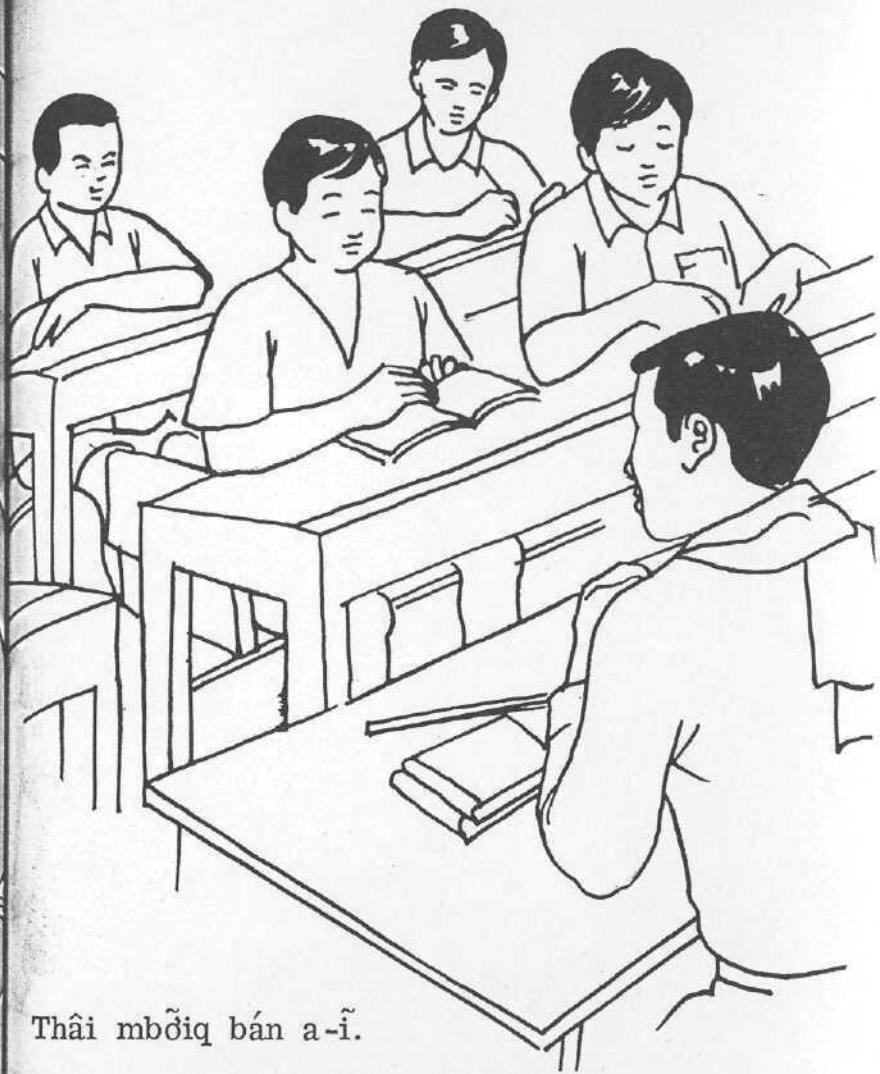

Thâi a-ĩ.

Lac cốp máh yôu
canõh pợq cló
sa-óh thâi a-ĩ.

Thầy đau.

Lạc và các bạn đến thăm thầy.

Thâi mbớiq bán a-ĩ.

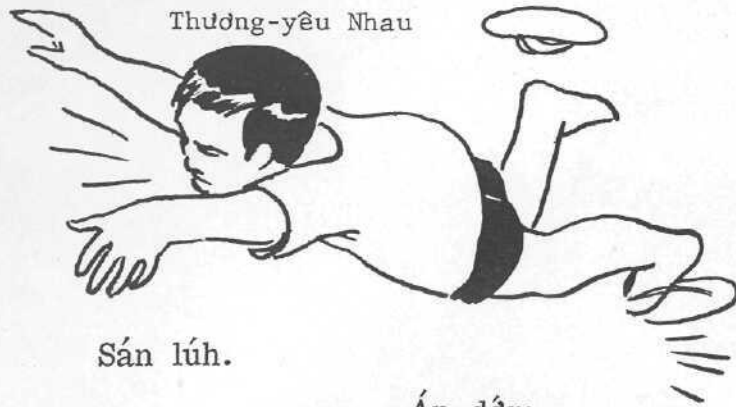
Lac cốp máh yôu tở bũn táq bợq yõn thâi
tở bũn cõt lakéh.

Thầy vừa hết bệnh.

Lạc và các bạn không làm ồn để thầy khỏi mệt.

34. AYOQQ YÓU

Thương-yêu Nhau

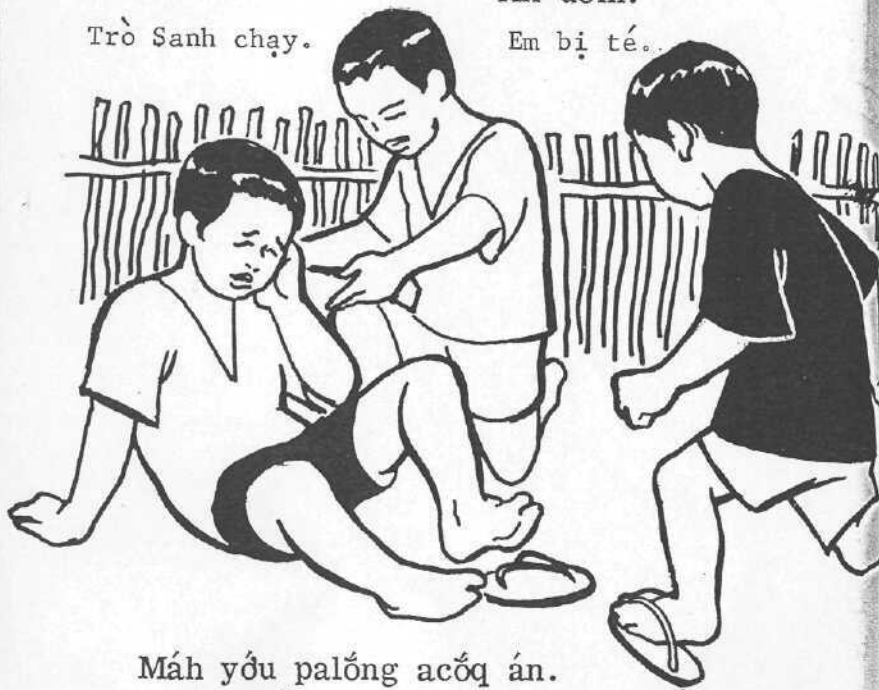

Sán lúh.

Án dóm.

Trò Sanh chạy.

Em bị té.

Máh yóu palóng acốq án.

Lac pốq chuaq thài.

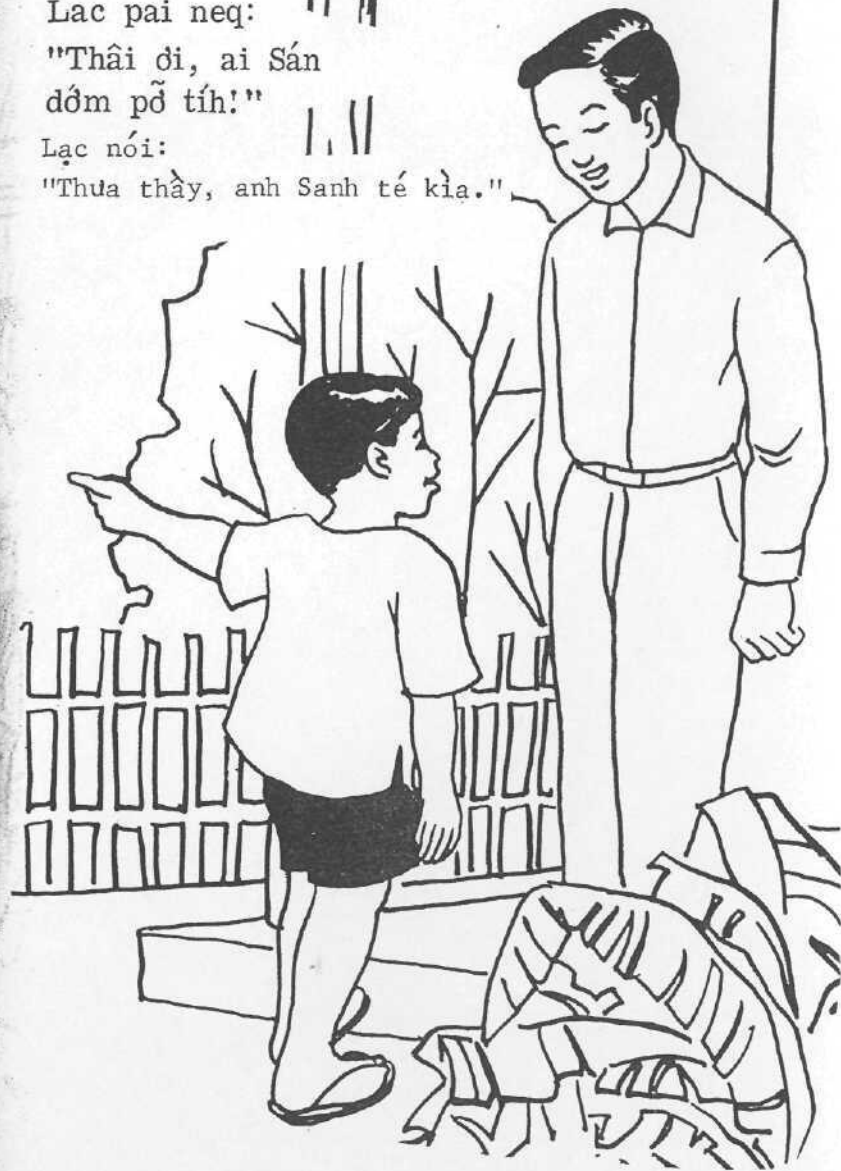
Các bạn vợi chạy đến. Lạc đi tìm thầy.

Lac pai neq:

"Thài ơi, ai Sán
dóm pố tíh!"

Lac nói:

"Thưa thầy, anh Sanh té kìa."

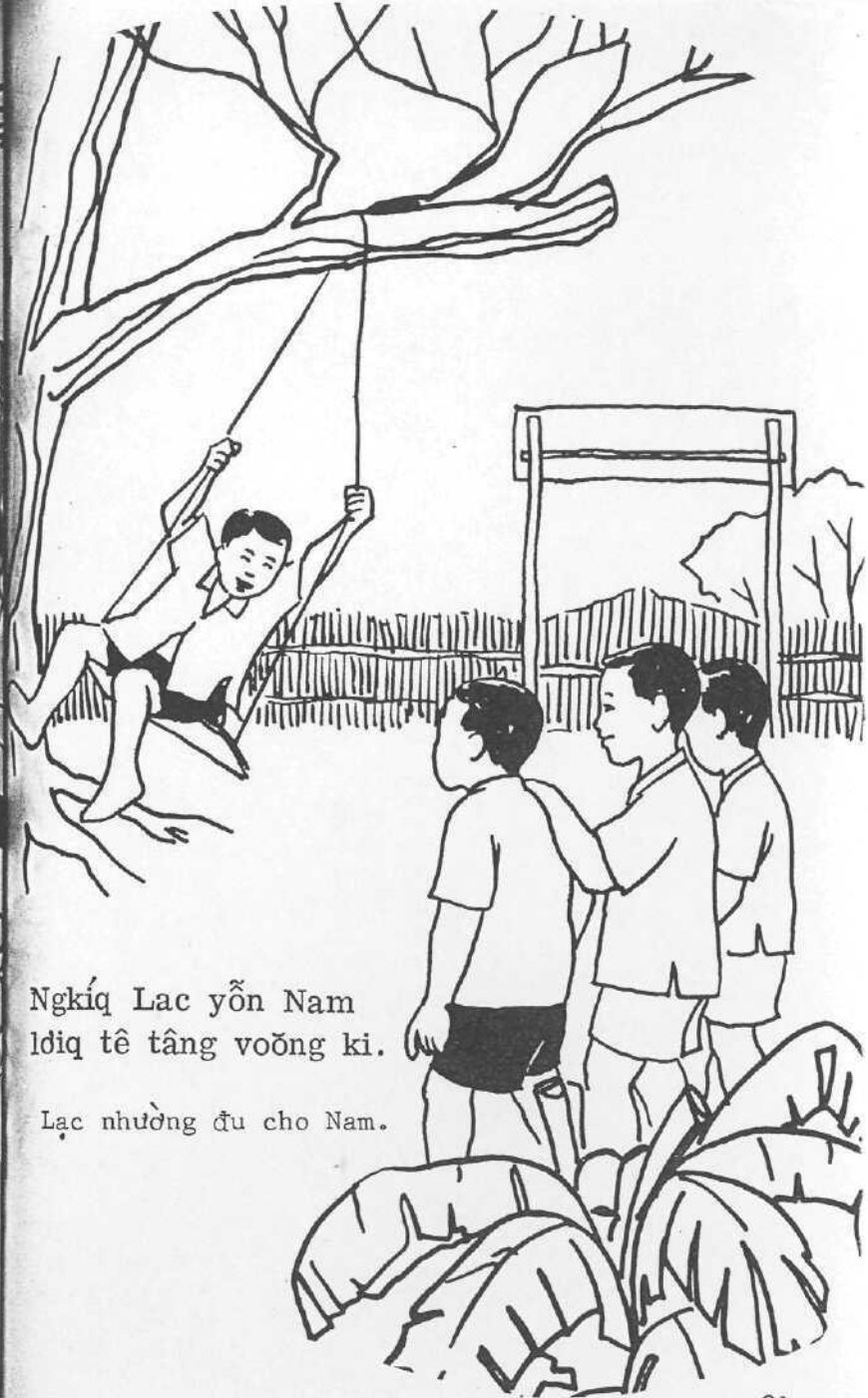
35. CHỖI HAM CRÔNG LỜIQ TỄ YỮU

Nhường Đồ Chơi
Cho Bạ

"Lạc yễn Nam lđiq
tê vớng hữ."

"Lạc cho Nam đu một
lát đi!"

Ngkíq Lạc yễn Nam
lđiq tê tâng vớng ki.

Lạc nhường đu cho Nam.

36. LỜI PARNƠI CHỖI RALỒIH

Chơi Chung Hòa-thuận

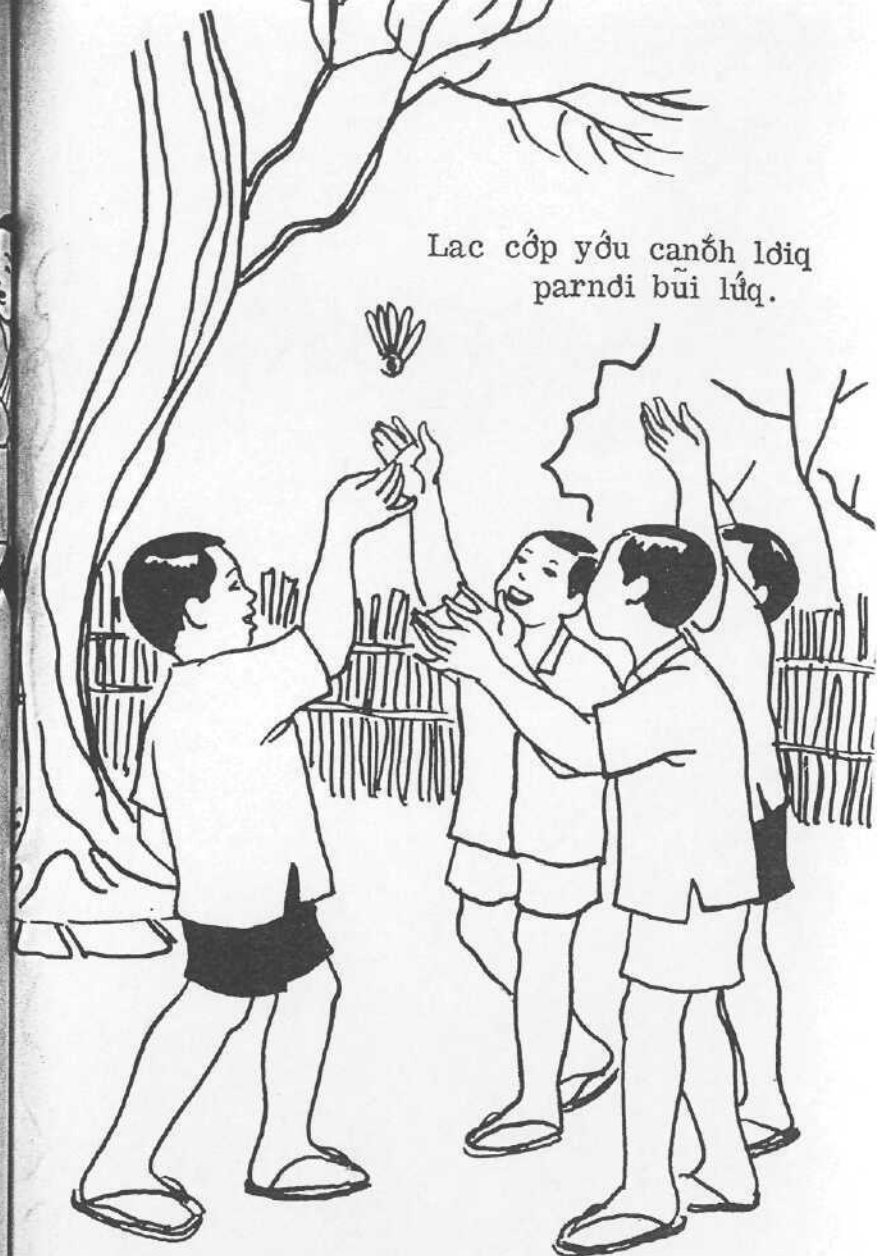

Yêu Lạc ốt rasuon.

Bạn Lạc đang gây-gổ.

Lạc sừoq yêu.

Lạc can-ngăn.

Lạc cốp yêu canh lờiq
parnđi bủi lủq.

Lạc và các bạn chơi đùa vui-vẻ.

37. LỜI Q MATOAT O

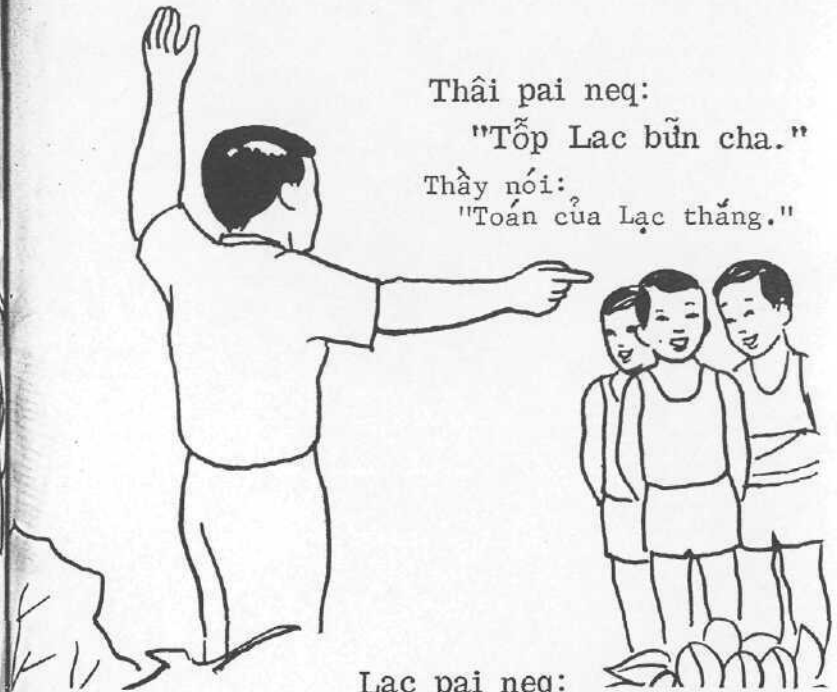
Chơi Thăng-thấn

Lạc cấp yêu lời parndi ít khân cacốt.

Lạc cùng bạn chơi
"cướp cờ".

Yêu Lạc rapuai án.

Bạn Lạc rượt theo.

Thâi pai neq:
"Tổp Lạc bữn cha."
Thầy nói:
"Toán của Lạc thắng."

Lạc pai neq:
"Thâi đi, tổp củq lủq thuo.
Ai nâi lủq toah apal củq."

Lạc nói:
"Thưa thầy, toán chúng em thua.
Anh này đã đập trúng vai em."

38. BAI RIEN LOAH

Thâi atúc ... toâq muoi mpút.

Lac pũot muọc ... Thâi.

Bài Ôn

Thầy sửa ... tới khuya.

Lạc dỡ nón ... thầy.

Hồng yõn yõu án lớiq cợp ...

Hồng nhường ... cho bạn.

Lac tampẽq priat yõn

Lạc chia chuối cho

39. CHAU CỜ

Carnễn rien chau cờ.

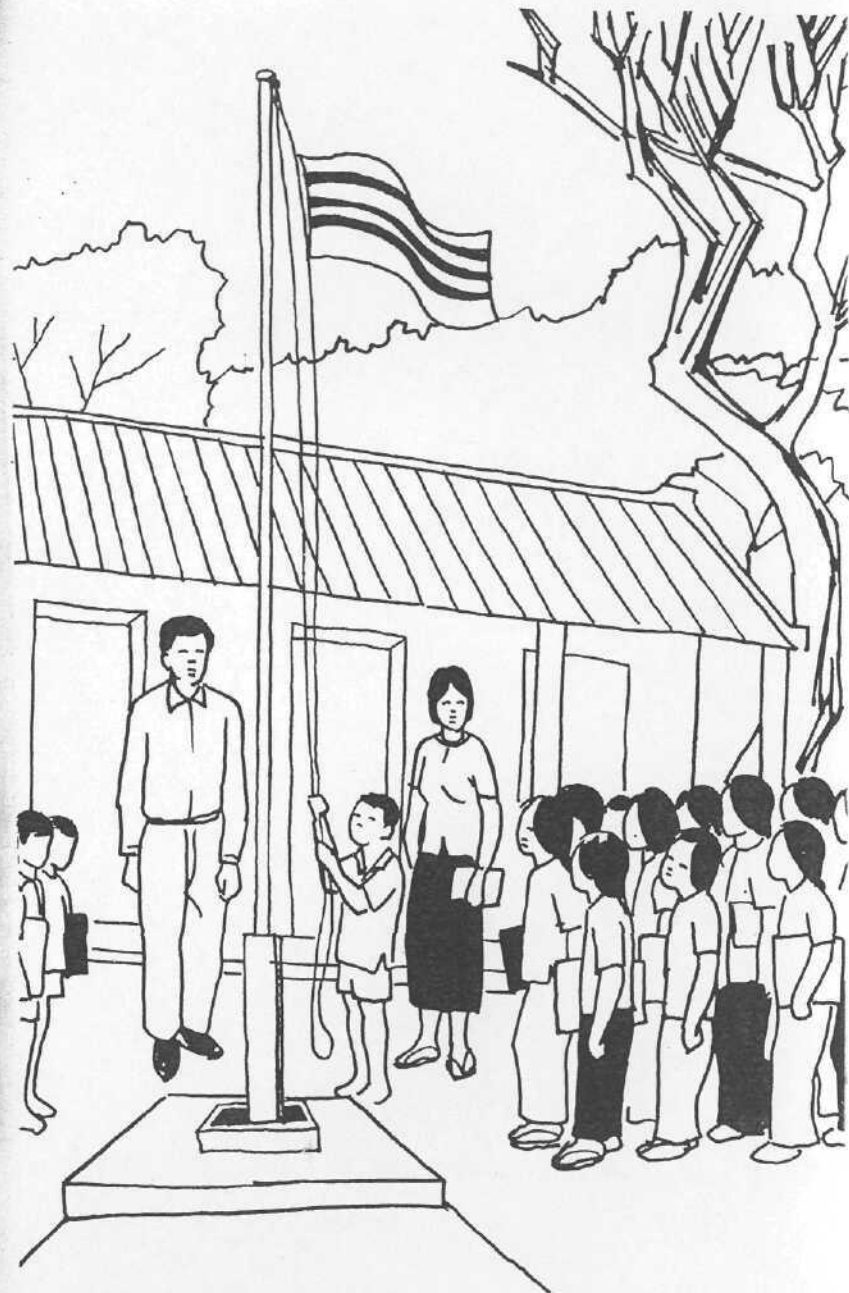
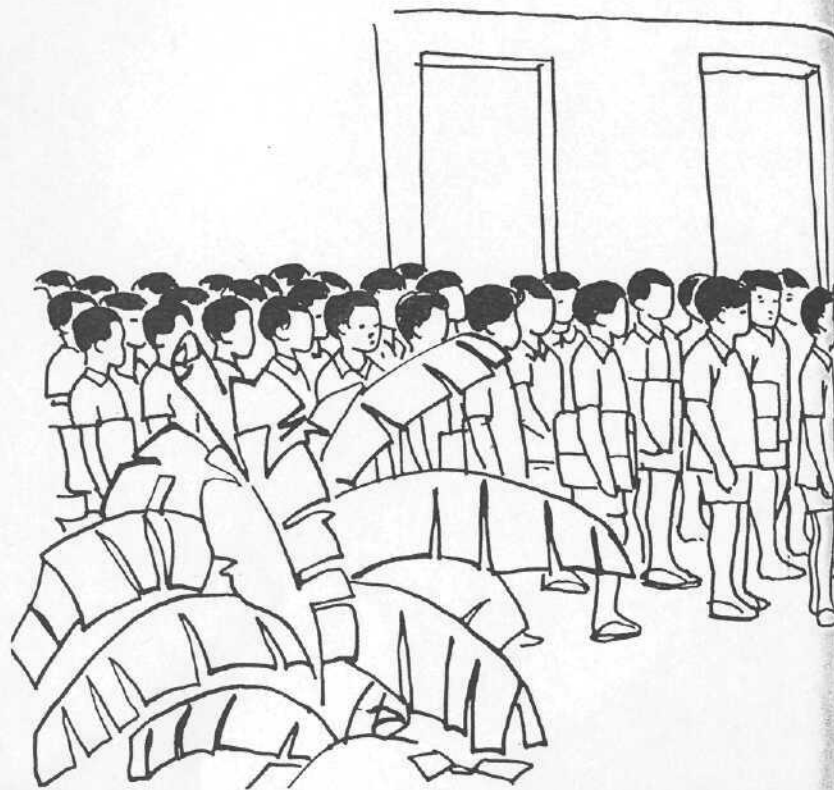
Nheq tữh carnễn ốt tanoang cớp chõi rachâu.
Nheq tữh carnễn ủat pieiq muoi sùng.

Chào Cờ

Học-sinh chào cờ.

Các em đứng nghiêm.

Các em hát đúng giọng.

41. KHÂN TÁCH CHOÂI, CHÓC TÂNG NHANG

BỎ GIẤY VÀO GIỎ

Tũ cha kểu.
Án tách choaiq caryóm
kểuq tâng lớp.

Trò Tư ăn kẹo.
Em xả giấy bọc kẹo ra lớp.

Lạc tởiq choaiq caryóm kểuq ki.
Án chóq choaiq ki tâng nhang.

Lạc lượm giấy bọc kẹo.
Em bỏ vào giỏ rác.

42. CUCHÓH YÁNG TIAH

Ra Ngoài Nhỏ

Lac a-ĩ nhốc.

Án sẽ phễ tễ thài loõh yáng tiah cahac
cuchóh.

Lac hò.

Em xin phép thầy ra ngoài để khạc nhỏ.

Lac loõh cuchóh yáng tiah đồng rien.

Lac ra ngoài nhỏ.

43. HÁI PASẾQ KÊQ BAN

Giữ-gìn Bàn Ghế

Yêu Lạc pachi phân tâng ban rien.

Bạn Lạc vẽ phẩn trên bàn.

Lạc atổng yôu neq:

"Cóg hái pasếq ban rien."

Lạc khuyên bạn:

"Ta nên giữ-gìn bàn học."

44. TÁQ BRÁH RATÂNG TÂNG DÔNG RIEN

Giữ Tường Sạch

Bín pachĩr tâng ratâng.
Máh yóu rôm nhêng.

Bình vẽ lên tường.
Các bạn xúm lại xem.

Hồng pai neq:
"Hái táq bráh níc ratâng tâng dông rien.
Ki nỏq dông rien nêuq o."

Hồng nói:
"Chúng ta giữ tường cho
sạch. Tường có sạch,
trường mới đẹp."

45. BAI RIEN LOAH

Bài Ôn

Nau p̃ieiq? Nau lôih?

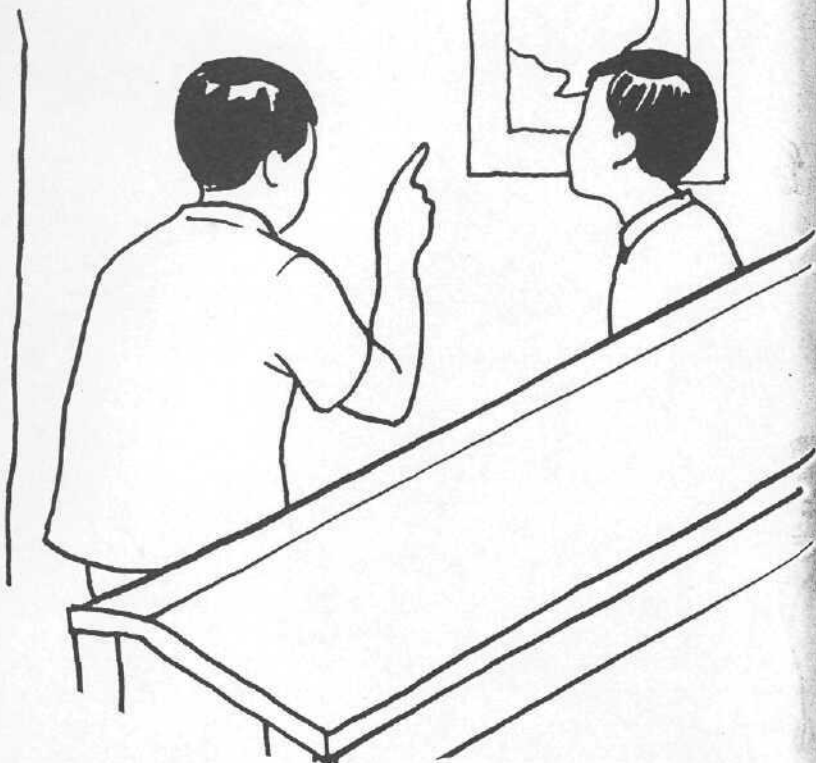
Ai đ̃ung? Ai sai?

Nau p̃ieiq? Nau lôih?
Ai đ̃ung? Ai sai?

46. KĨA Q PASÊ Q TÂM PỜ CỚP CRÔNG CRỚU
TÂNG ĐỔNG RIEN

Giữ-gìn Sách vở Và
Học-cụ Nhà Trường

Lạc pai cớp yôu neq:
"Choâi q cruang khiq rahá q chớ.
Cớ q hái atốt loah."

Lạc nói với bạn:
"Bản-đồ đã rách. Chúng ta nên dán lại."

Thâi khễn o neq:

"Máh a-ễ m rangoi q lú q.
Cớ p a-ễ m dáng kĩa q pasê q máh crông crớu
tâng đổng rien."
Thầy khen:
"Các em ngoan lắm.
Các em biết giữ-gìn đồ dùng nhà trường."

47. TÁQ YỐN DỜQ CHỮONG BRÁH NÍC

Giữ Giếng Nước Sạch

Bín apống roac tâng dờq chửong.

Bình vút rác vào giếng nước.

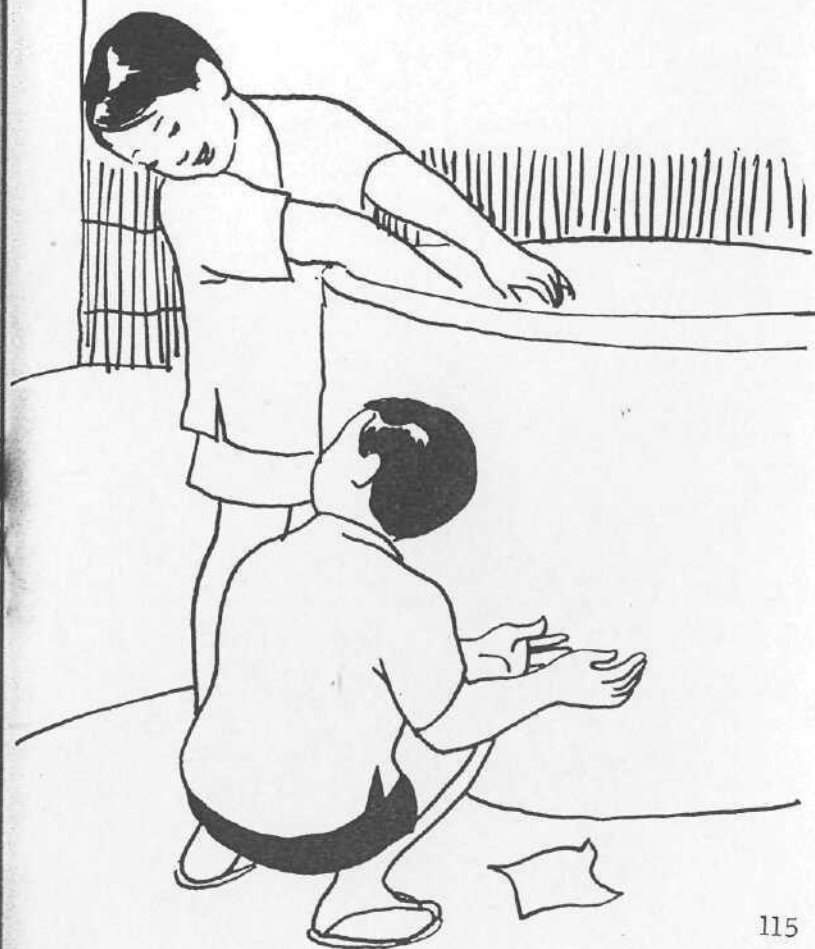

Lac pai neq:

"Chỗi apống roac tâng dờq chửong.
Cỏq hái táq bráh níc dờq chửong."

Lạc nói:

"Đừng vút rác vào giếng. Ta nên
giữ nước giếng sạch."

48. PỒQ CUCRÉQ CỚP PỒQ CUCLŨM,
PỒQ TÂNG DỔNG CUCRÉQ KI

Hồng ởng Lạc neq:

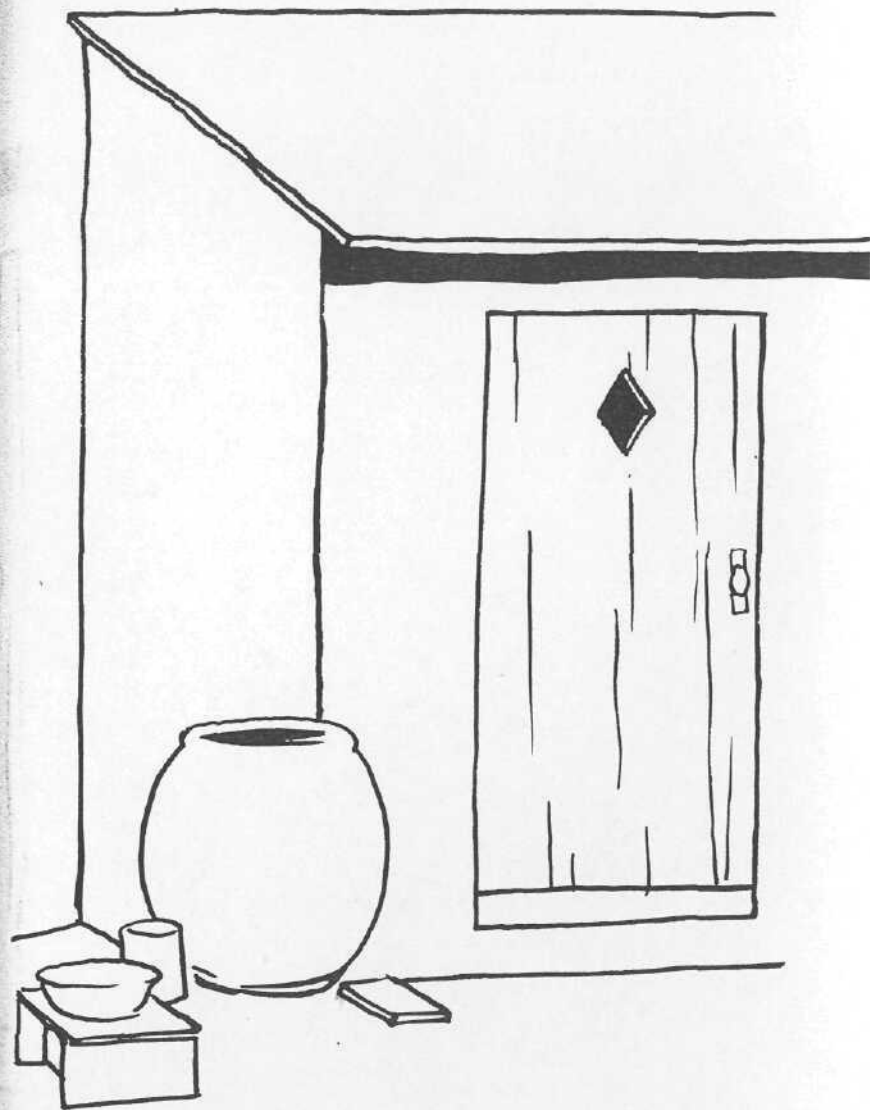
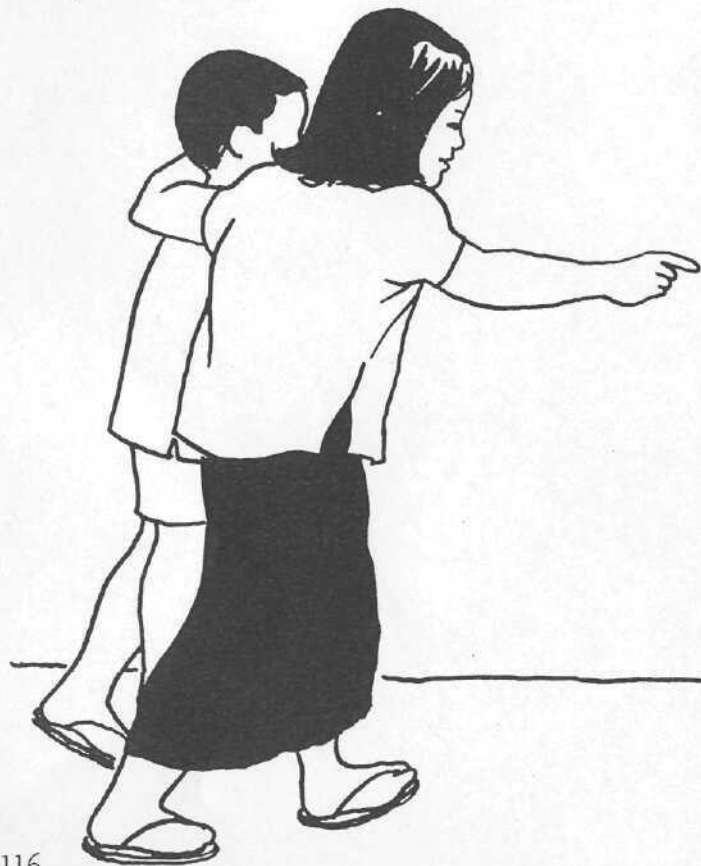
"Tít dổng pồq cucréq. Cóq mới mut tâng ki
yoc cucréq cớp cuclũm."

Đi Tiêu, Đi Tiêu Có Nơi

Hồng bảo Lạc:

"Nhà tiêu sẵn đó.

Em hãy vào trong mà tiêu, tiêu."

49. TẮQ BRÁH NÍC DỔNG PỔQ CUCRÉQ

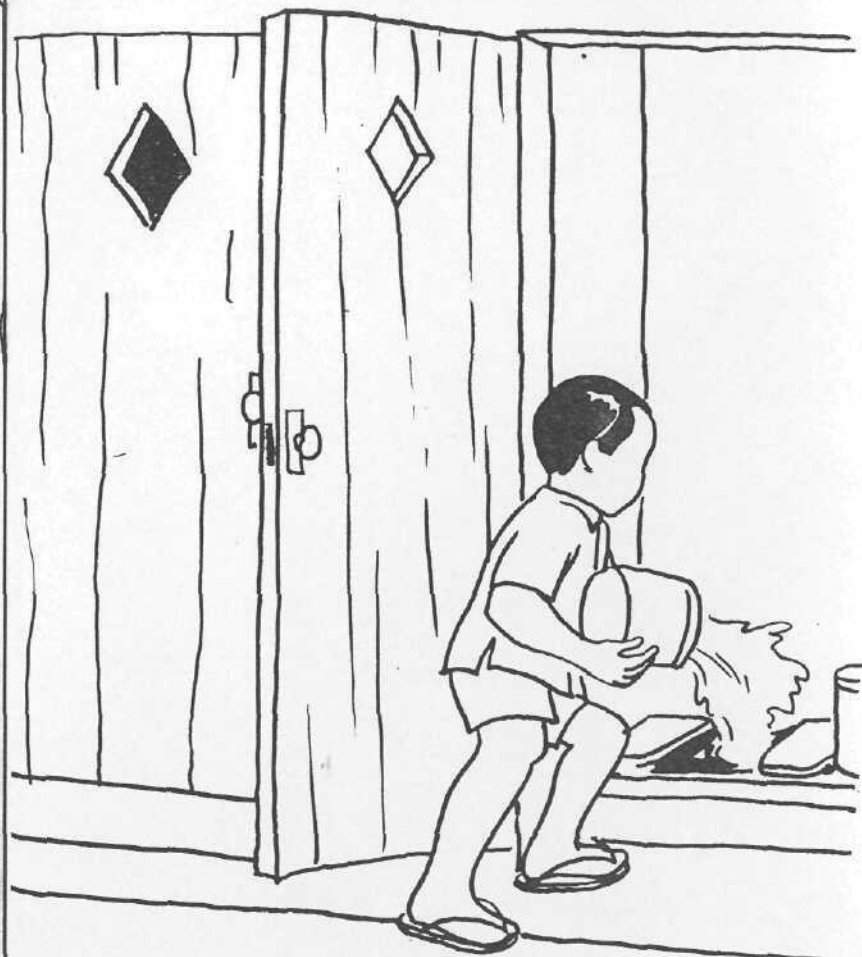
Giữ Nhà Tiêu Sạch

118

Moâm cucréq, Lạc chóq choâiq tâng thốq.
Lạc rooh đớq tâng hỏq cucréq.
Lạc táq yỏn bráh loah đốq cucréq.

Đi tiêu xong, Lạc bỏ giấq vào thùng.
Em giội nước vào cầu. Em giữ nhà tiêu sạch.

119

50. TỔ TÊQ TALỒH VIANG

Không Phá Hàng Rào

Palâi dũ luaiq yáng tiah viang.

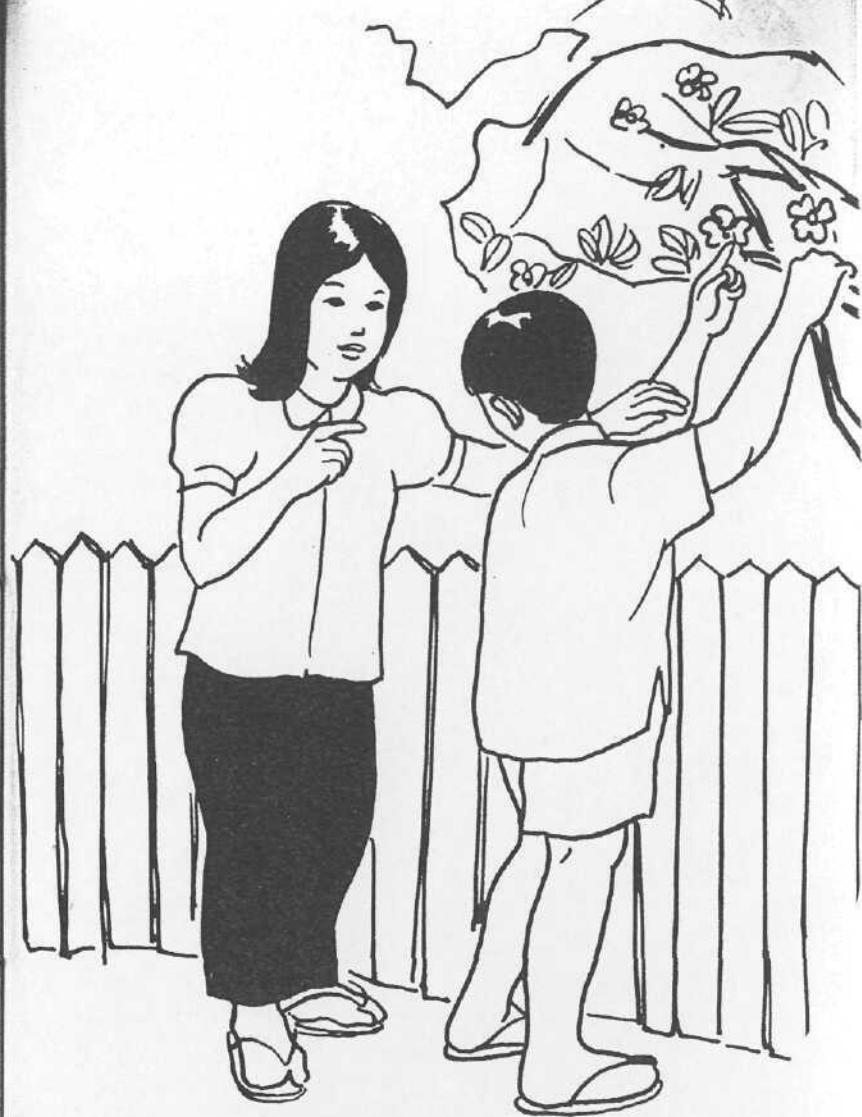
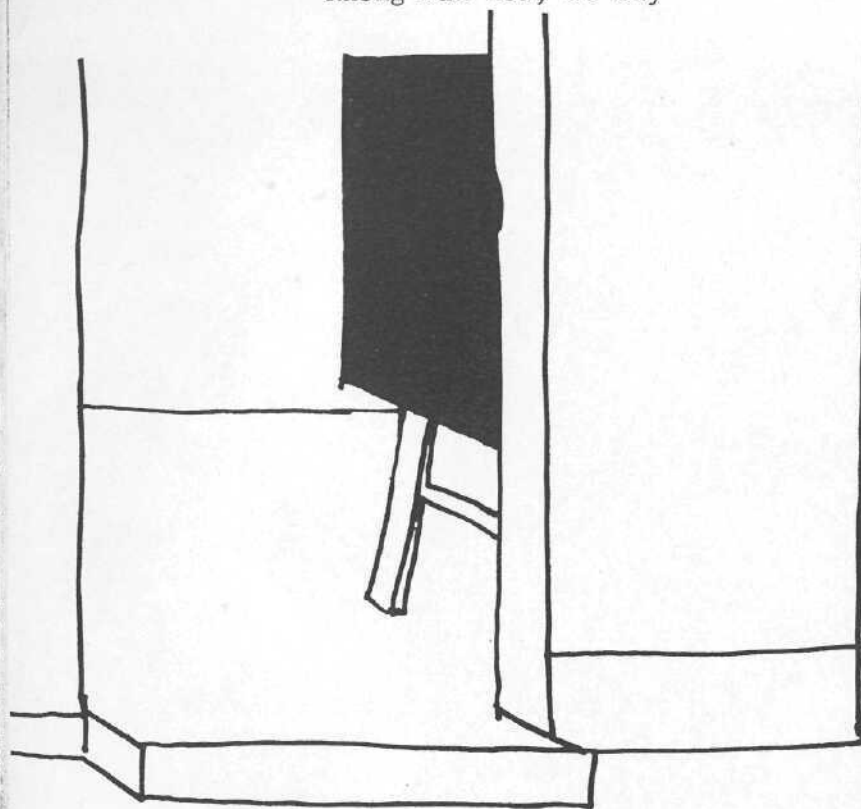
Hõng tở yõn Lạc sacaq viang cuthár aloõh.

Quả banh lọt ra ngoài rào.

Hòng không cho Lạc vạch rào chui ra.

51. CHỖI KÉH PIAR CỚP CHỖI
PIH ABỀNG ALUANG

Không Hái Hoa, Bẻ Cây

Hồng sươq Lạc:

"Mời chỗi kék piar.

Khân bữn piar, đổng rien hái nêuq o."

Hồng ngãn Lạc: "Em không nên hái hoa.

Nhờ có hoa, trường ta thêm đẹp."

52. BAI RIEN LOAH

Bài Ôn

Bar carnễn nâi táq ntrầu sanua?
Máh anhia yoc ẽ puai máh nâi tở? Vi nốq?

Hai trò này đang làm gì?
Em có nên bắt chước không? Tại sao?

Tâm pở nâi khong nau?
Lac yông pở nâi pĩeiq ma
tở bứn?

Sách này của ai?
Lac cầm sách như thế nào?

Hồng payũr khán chut pian.

Vi nốq Hồng tở ẽq alốq khán tâng khang đốq?

Hồng thắm ướt khăn lau bảng.

Tại sao Hồng không nhúng khăn lau bảng
vào hồ nước?

RANÁQ IV

Chương IV

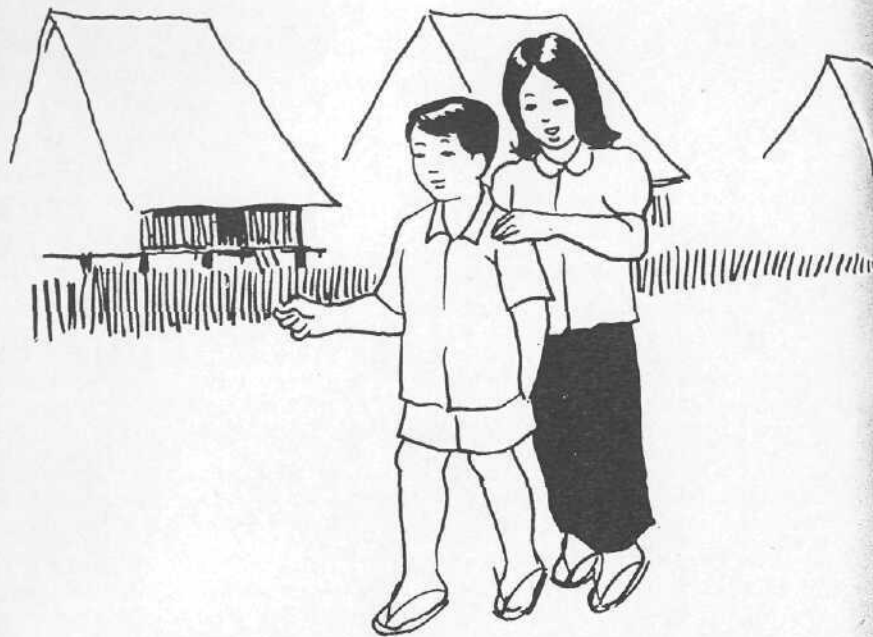
PỐQ TÂNG RANA

Ngoài Đường

53. PỎQ COAH ATOAM

Đi Bên Phải

Avia a-ĩ.

Hồng cốp Lạc pỏq clơ avia.

Alỏi bar náq loõh tễ đồng.

Dỉ Ba đầu.

Hồng và Lạc đi thăm dì.

Hai em ra khỏi nhà.

Alỏi bar náq palooh rana put.

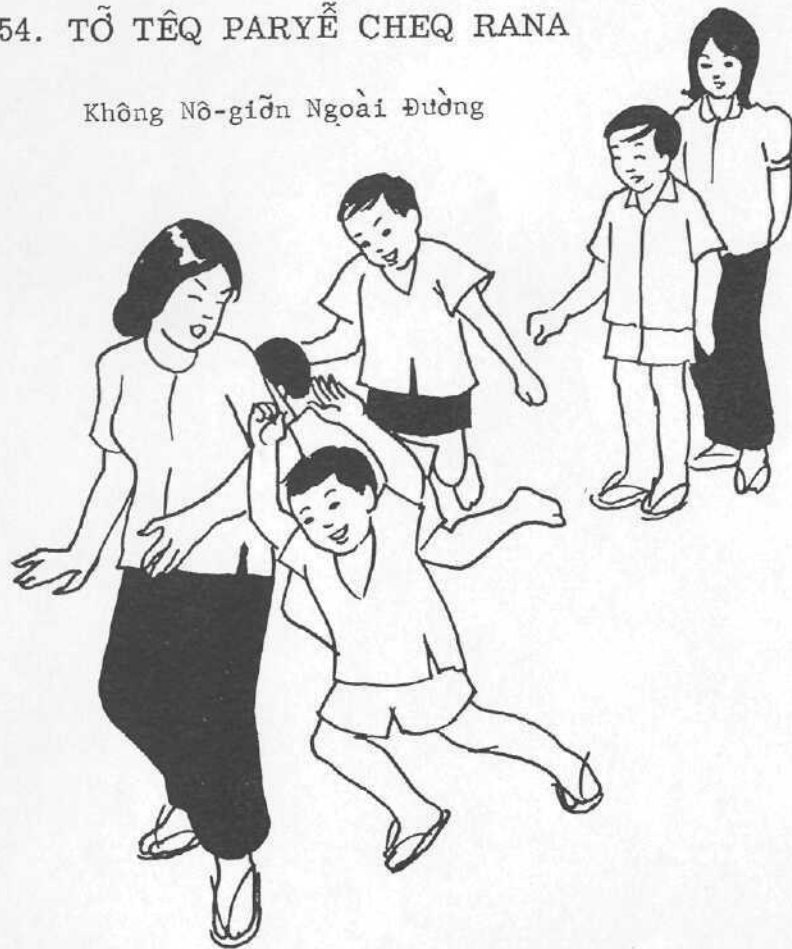
Alỏi bar náq pỏq khít pẻ̃ rana coah atoam.

Hai em sang qua đường cái.

Hai em đi sát lề đường bên phải.

54. TỎ TÊQ PARYỄ CHEQ RANA

Không Nô-giờn Ngoài Đường

Hồng cộp Lạc ramóh muoi ntóq carnễn
rapoah rapieiq.

Manoaq khuong manoaq, manoaq cutóỉ manoaq
chu rana put.

Hồng và Lạc gặp một bọn trẻ đang rượt nhau.
Một đứa xô vào một người đi đường.

Manoaq canóh lúh tâng mpúng dĩ rana put.

Muoi lám sẽ anuac toâq.

Ki sẽ ki tangút.

Ngkíq carnễn ki tở bủn chũl ntróu.

Đứa khác chạy ra giữa đường.

Một chiếc xe đạp trờ tới. Xe thắng kíp.

Đứa bé thoát khỏi tai-nạn.

55. PỐQ TÂNG KỂNG RANA PUT

Băng Qua Đường

Hồng cúp Lạc cheq toaq vil avia.

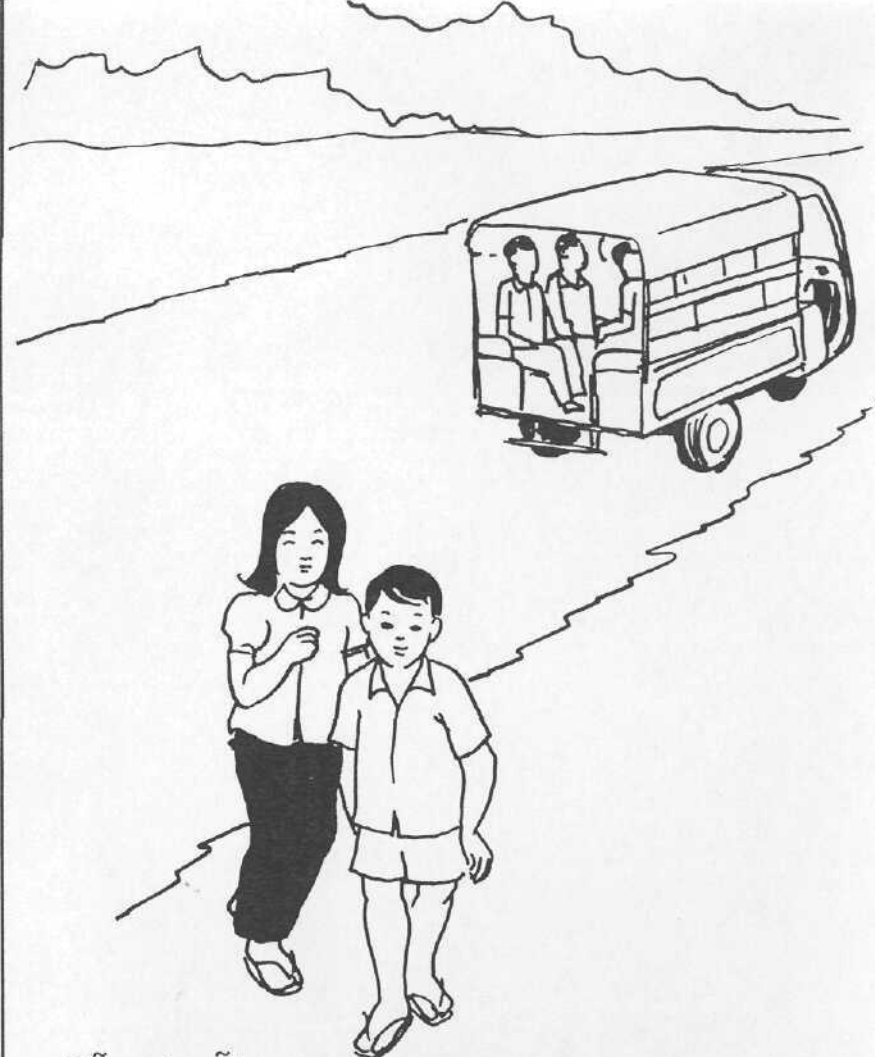
Lạc pai neq:

"Hái yang rana nâi ổi."

Hồng và Lạc gần tới làng của dì.

Lạc nói:

"Mình qua đường đi chị."

Hồng ta-ổi neq:

"Khân yáng rana, cóq nhêng nhũang cúp laliaq ntun hỡ."

Hồng đáp:

"Qua đường phải nhìn trước, ngó sau."

56. CHỖI RA-AC CŨAI TỎIQ BAP

Không Chế Riều Người Tàn-tật

Bũn manoaq cũai achuaih thâu moat
sũt prũl prũl talõng ralõng chi
chuaq rana pỏq.

Máh carnẽn puai án.

Cỏp alỏi tũoiq lẽng achuaih thâu ki.

Một õng lão mù chóng gậy dò đường đi.

Mấy đứa trẻ chạy theo.

Chúng chế riều õng.

Hõng pai neq:

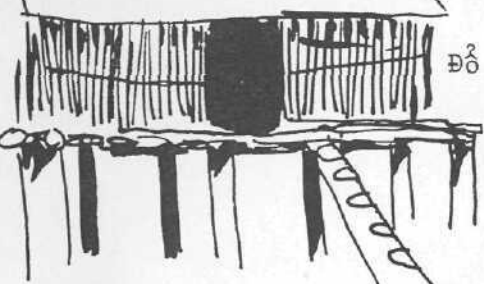
"Tỏiq bap achuaih thâu ki. Anhia chỗi tũoiq
lẽng máh cũai thâu."

Hồng nói: "Tội-nghiệp õng lão mù.
Các em đừng chế riều õng ấy."

57. TỒI ROAC TÂNG RANA

NHỚP LỪQ

Đổ Rác Ra Đường Bản Lăm

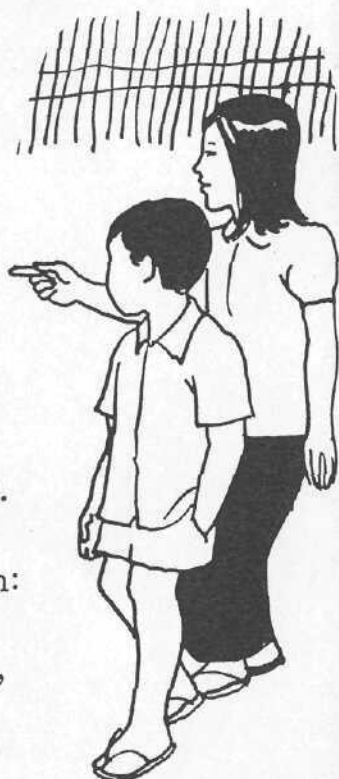
Alỏi ramóh ntóq nau tồ roac.

Hồng sadoi cốp pai núng a-ẽm:

"Đóng nâi tồ roac tâng rana,
nhớp lừq."

Gặp đống rác, Hồng chỉ tay và nói với em:

"Nhà này đổ rác ra đường, đơ quá."

Pồq muoi ngút tâng rana, Lạc hũm muoi noaq
tồ roac tâng thổng.

Lạc pai cốp ỏi án:

"Tồ roac tâng thổng ngkiq nốq bráh,
piéiq tồ ỏi?"

Hồng ta-ỏi neq:

"Piéiq a-ẽm pai."

Đi một quãng đường, Lạc thấy một người đang đổ rác
vào thùng. Lạc nói với chị: "Đổ rác vào thùng
như vậy mới sạch, phải không chị?"

Hồng đáp: "Phải rồi, em ạ!"

58. BAI RIEN LOAH

Bài Ôn

Cứq pỏq coah

Em đi bèn

Cứq tở têq ... yáng tiah rana.

Em không ... ngoài
đường.

Cứq tở roac tâng

Em đổ rác vào

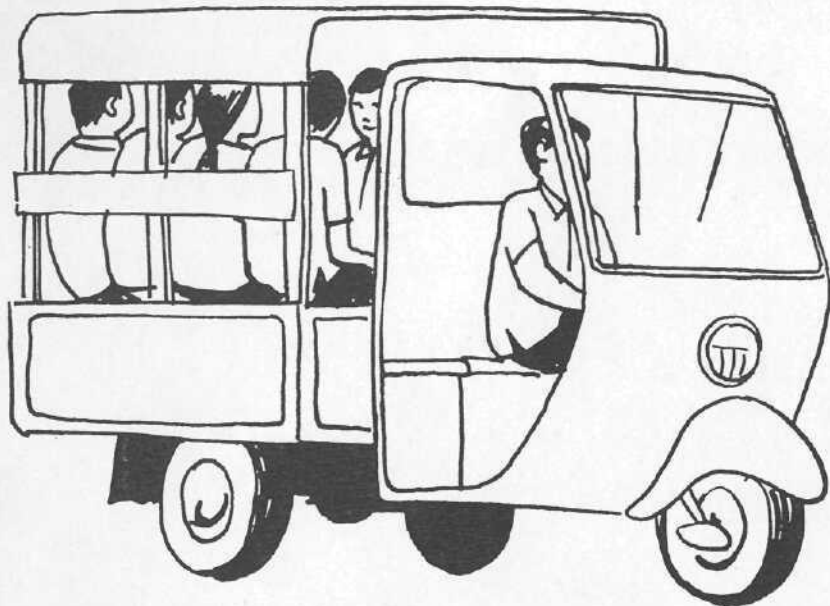

Cứq chuai cũi

Em giúp đỡ người

59. HỒI PỔQ SỄ PÁI AYŨNG

Khi Đi Xe Lam

Muoi lám sễ pái ayũng ntôm ẽ pổq.

Lac cuvõ ẽ chõn sễ.

Hõng catoâng Lac cõp pai:

"Khoiq tadát chõ. Háicoan sễ ntun ẽn."

Một chiếc xe lam sắp chạy.

Lac toan bước lên xe.

Hõng giữ em lại và nói:

"Xe đã đầy. Ta nên đợi chuyến sau."

Tâng sễ nãi tở bũn chũng cũai.

Ngkíq Hõng cõp Lac chõn sễ nãi.

Nheq náq tacu tâng ntõq tacu.

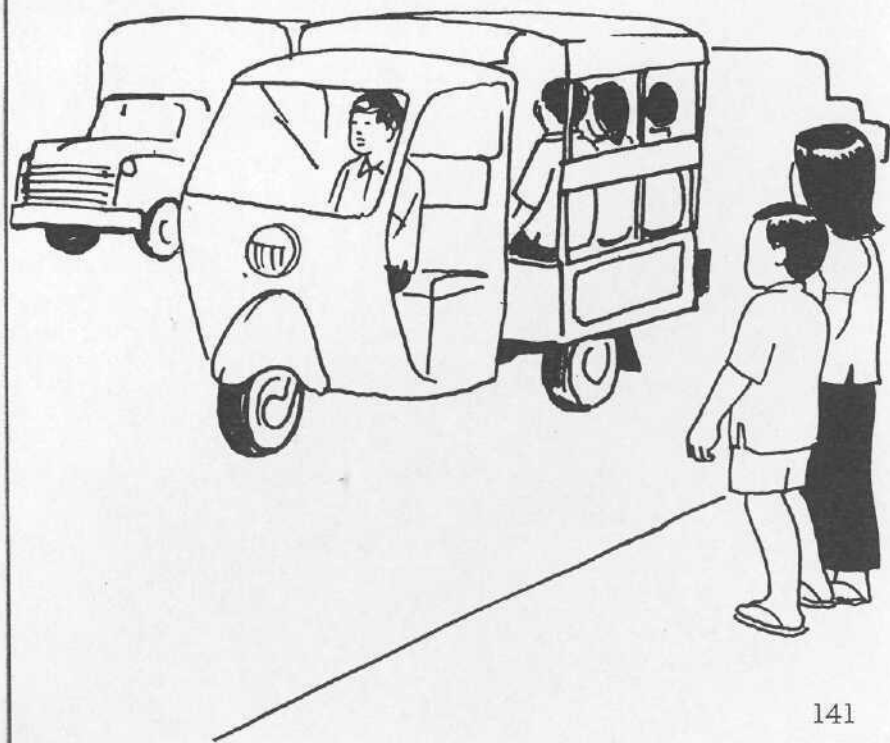
Sễ ki pổq tâng rana lalái o.

Chuyến xe này không đông khách.

Hõng và Lạc lên xe.

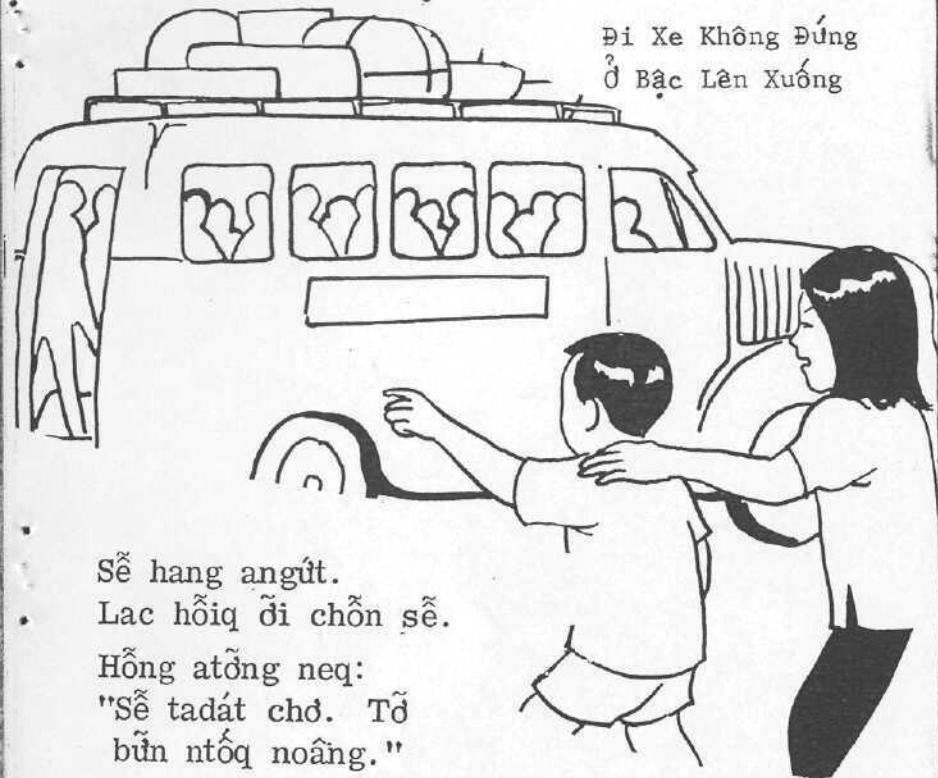
Mỗi người ngồi một chỗ.

Xe chạy trên đường êm-thấm.

60. PỜQ SỄ TỜ TÊQ TAYÚNG ỚT TÂNG
CANDÔNG DỐC CHỖN SỄNG

Đi Xe Không Đứng
ở Bạc Lên Xưởng

Sễ hang angút.
Lạc hỏi đi chỗn sễ.

Hồng ởng neq:
"Sễ tadát chớ. Tờ
bủn nốq noâng."

Lạc pai neq:
"Hái ớt tayúng tâng candông sễ la têq."

Ma Hồng ta-đi loah:
"Chỗi ớt tâng candông sễ. Ngkếq satrooh,
a-ễm đi!"

Chiếc xe đồ ngừng lại. Lạc giục chị lên xe.
Hồng bảo: "Xe chậ, đầu còn chớ." Lạc nói:
"Ta đứng ở bạc xe cũng được." Hồng đáp:
"Đúng ở bạc xe nguy-hiêm lắm, em ạ!"

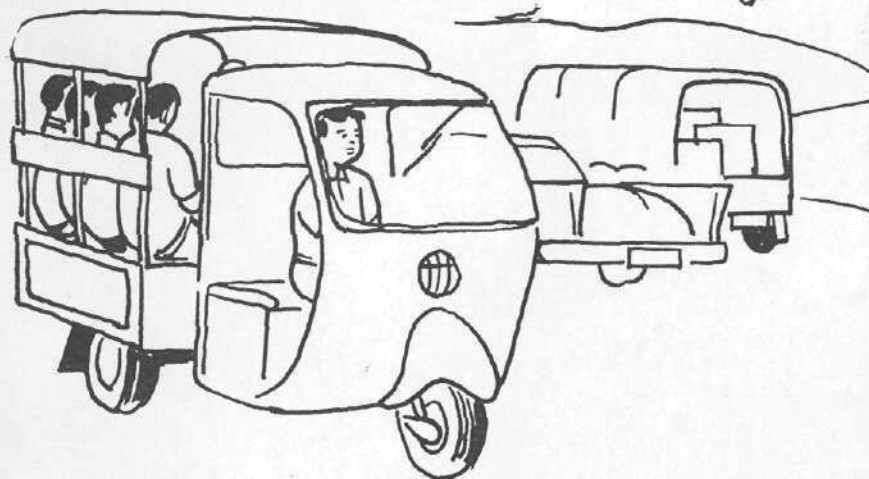

Mahỏi ễn muoi lám sễ hang canh ễn toâq.
Sễ nâi bủn bĩq nâq củai ớt.
Hồng cốp Lạc chỗn sễ mut ớt tâng clông.
Alỏi bar nâq tacu tâng cachông parndi.

Lát sau, một chiếc xe đồ khác tới. Xe này thừa
khách. Hồng và Lạc lên xe bước vào trong.
Mỗi em ngồi một ghé.

61. PỎQ SỄ TỎ TÊQ ALOÕH ATĨ YÁNG TIAH

Đi Xe Không Thò Tay Ra Ngoài

Sễ pỏq hiát hiát tâng rana.

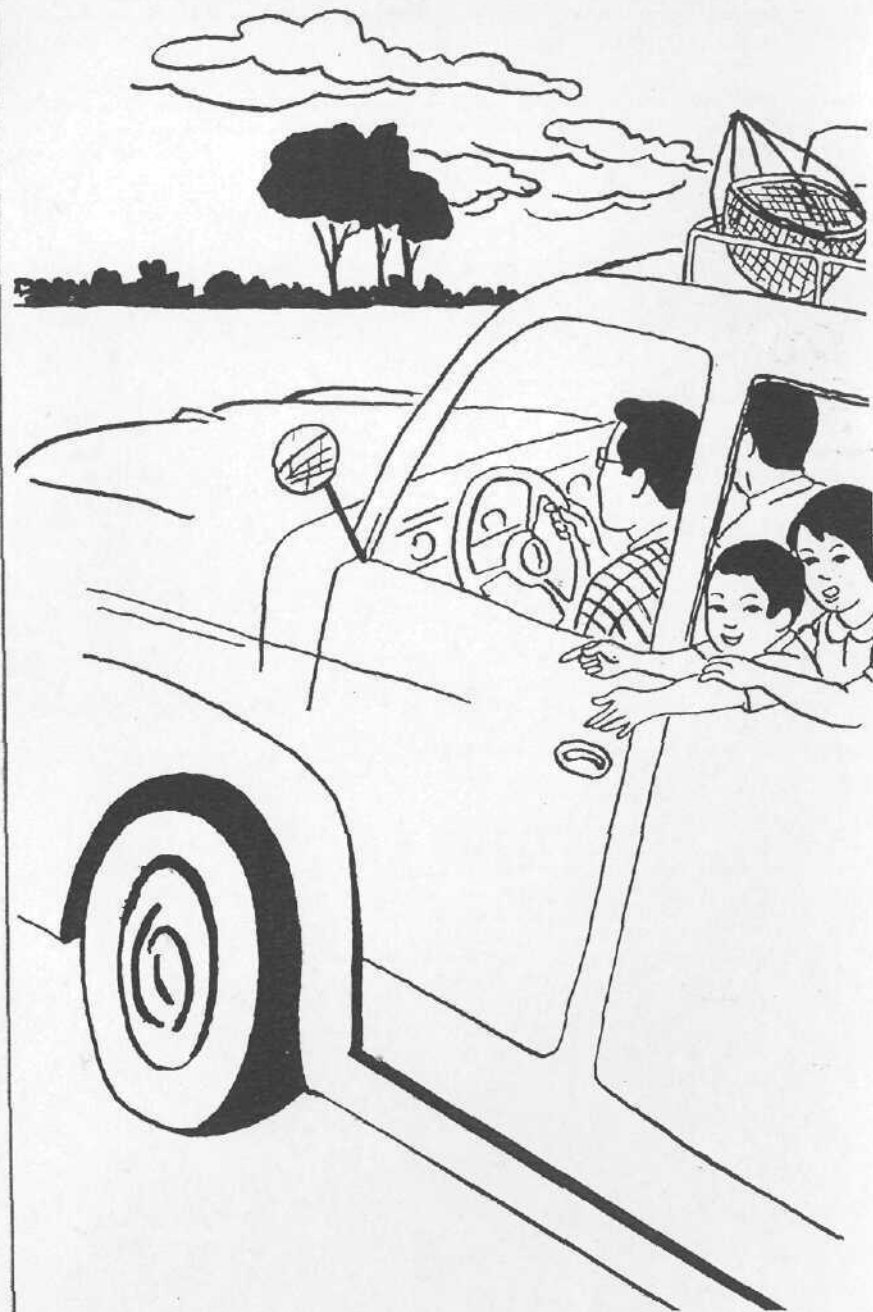
Lac aloõh atĩ yáng tiah sadoi máh cróng.

Hồng ọc atĩ a-ễm án amut, cốp atổng neq:

"Toâq pỏq sễ, tỏ têq aloõh atĩ yáng tiah."

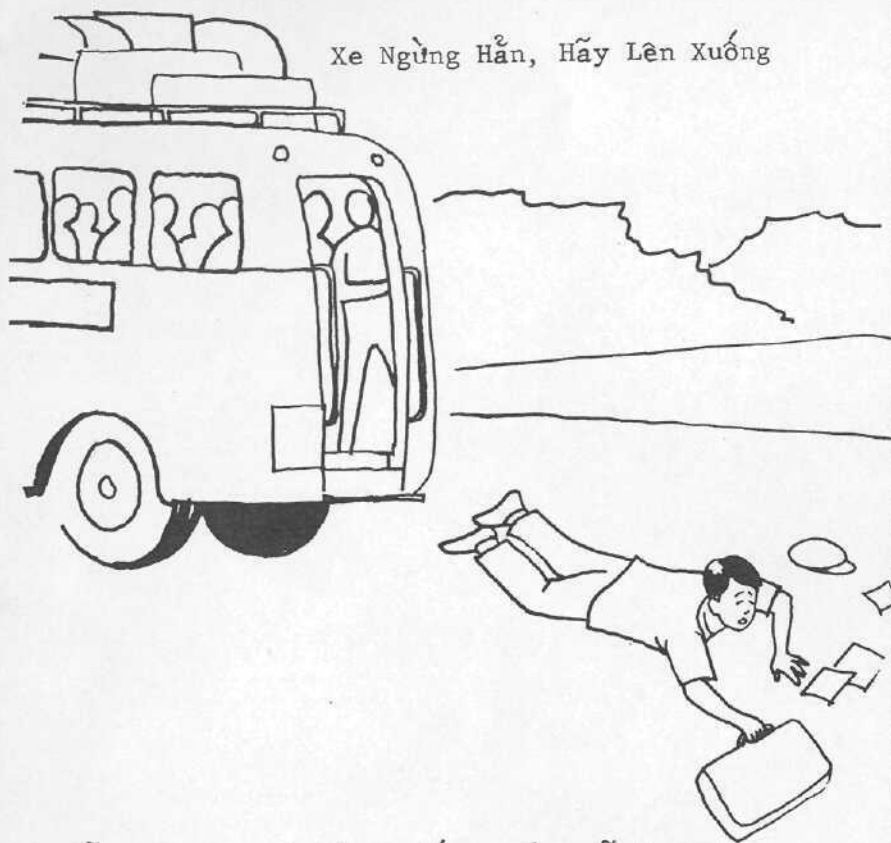
Xe chạy bon-bon trên đường.

Lạc thò tay ra ngoài chỉ trở cảnh-vật. Hồng vội kéo tay em vào và bảo: "Khi đi xe, không nên thò tay ra ngoài."

62. SỄ TANGÚT THÁNG, KI CHỐN CỚP SỄNG

Xe Ngừng Hẳn, HãỠ Lên Xuống

SỄ nguai mut tâng ntỏq cớq cũai.

SỄ yũah angút, bũn manoaq coáp ẽq sễng.

Án ravâl ayũng, satrooh loâng.

Xe tù-tù vào bên.

Một người vội-vã nhảỠ xuống.

Anh trượt chân, tẻ sấp.

SỄ khoi q mut tâng ntỏq cớq cũai.

Cũai câm sễ pupât máiq.

MảỠ ngoah toong pớh nheq.

Chũ muoi noaq nguai sễng tễ sễ.

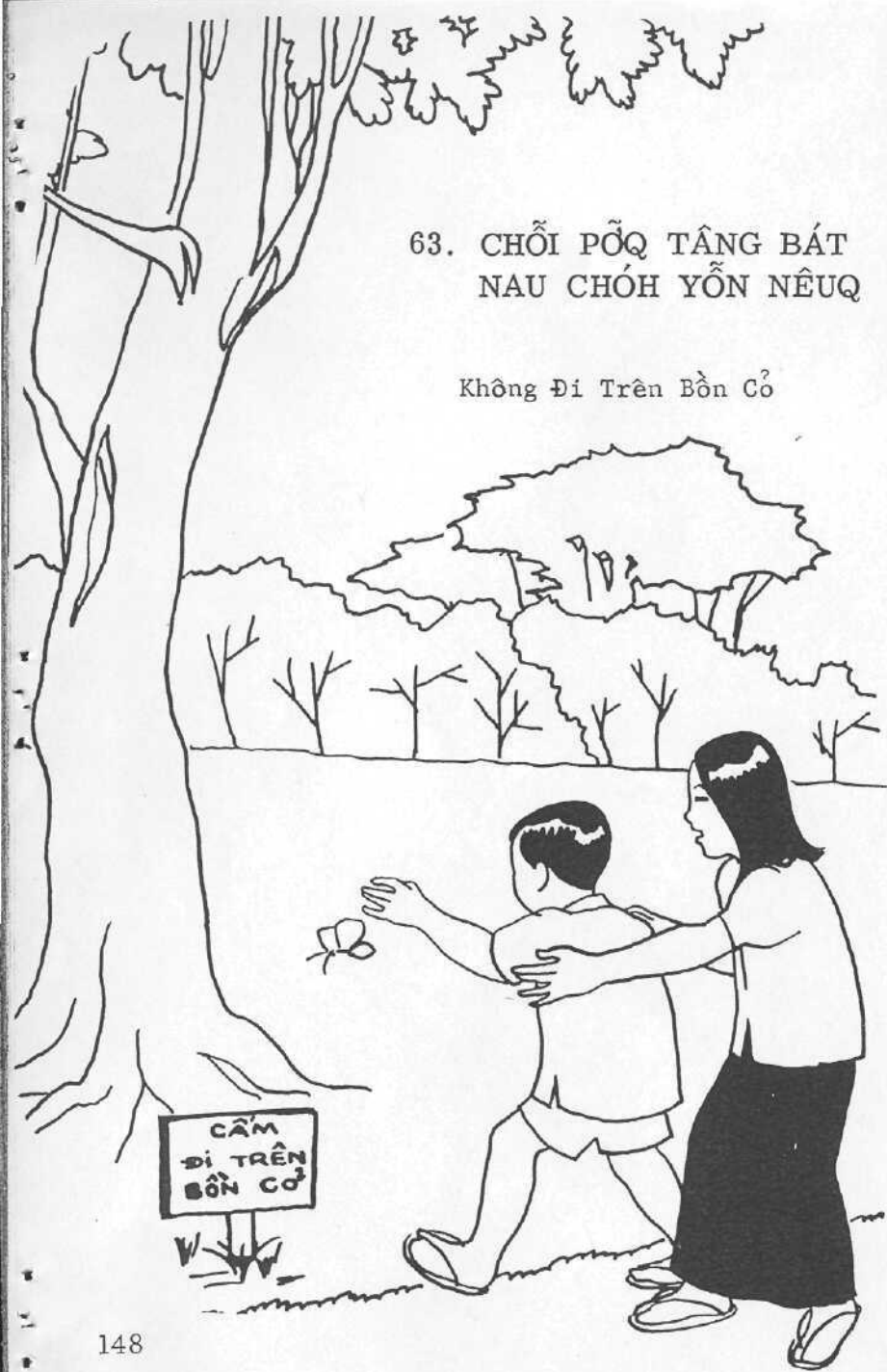
Xe ðỏ ðã vào bên. Tàì-xẻ tắt máy.

Các cửa xe ðều mở. Mọi người lần-lượỠ xuống xe.

63. CHỖI PỜQ TÂNG BÁT
NAU CHÓH YỖN NÊUQ

Không Đi Trên Bồn Cỏ

Hồng cớp Lạc khoiq toâq pở cón chớ.

Bar náq alỏi mut lờiq nồq nau chớh yỗn nêuq.

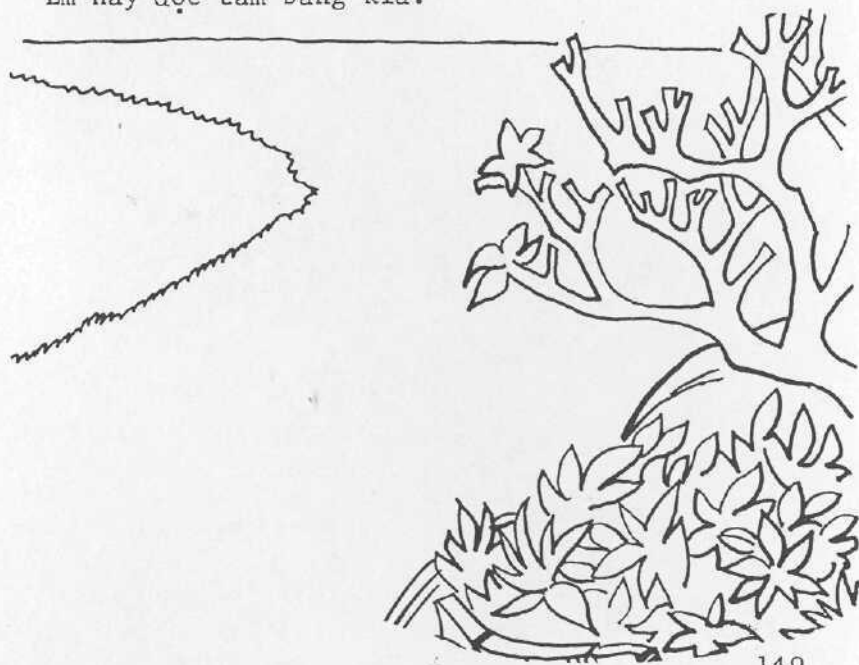
Lac mbởiq tayáh tâng bát án ễ cớp tâng-atứr.

Ma Hồng catoâng cớp atởng án neq:

"Mỏi doc tâm bang ki voai."

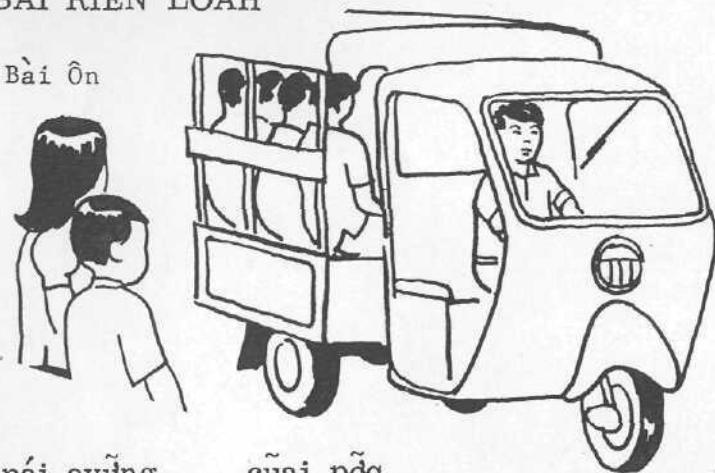
Hồng và Lạc đã tới quận-ly. Hai chị em vào chơi trong công-viên. Lạc toan bước lên bồn cỏ bắt bướm. Hồng cản em lại và bảo:

"Em hãy đọc tấm bảng kia."

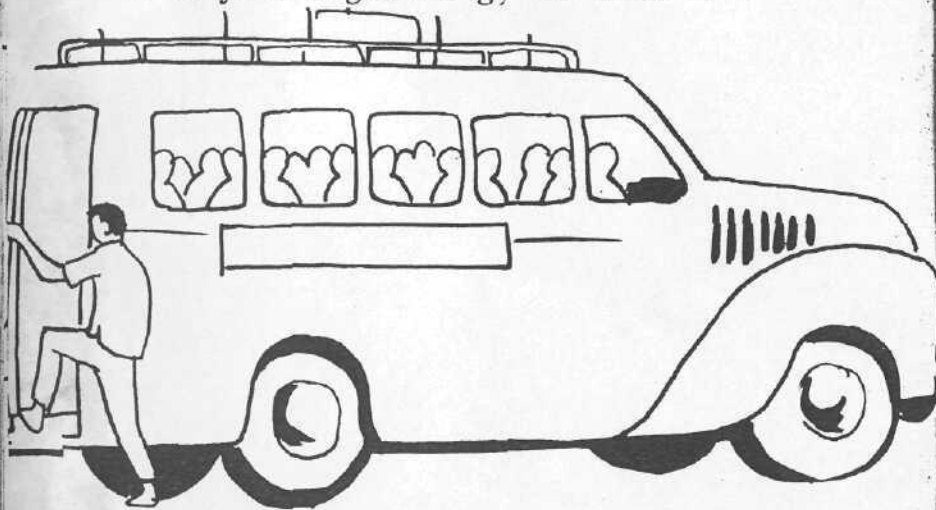
64. BAI RIEN LOAH

Bài Ôn

Sẽ pái ayǔng ... cũai pǒq.
Hồng cốp Lạc ốt acoan sẽ
canh ễn.

Sẽ tở yuah angút thàng, hái chỗi

Xe lam đã ... khách, Hồng và Lạc đứng chờ chuyên
khác. Khi xe chưa ngừng hẳn, ta chớ

Sẽ pǒq hĩat hĩat hái chỗi ... yáng tiah sẽ.

Khi xe chạy, thò ... ra ngoài rất nguy-hiễm.

